

SETANTA-VUIT ANYS D'ORFEÓ A ULLDECONA

Per ÀNGELS SARIÓ i GRAU

0. INTRODUCCIÓ

Sempre hi ha dificultats a l'hora d'escollir un tema per desenvolupar, i més encara si no es té preferència per cap en concret. Aquest ha estat el meu cas, ja que davant la possibilitat d'escollir un tema lliure entre els pocs o molts que em puguen interessar, m'he decidit per l'Orfeó Ulldeconenc, perquè és una entitat a la qual pertanyo i m'agrada, per la qual cosa vaig pensar que em resultaria més fàcil de realitzar-lo.

D'altra banda, no volia que fos un treball bàsicament bibliogràfic, per això em va semblar idoni, ja que no es conté gaire informació escrita sobre aquest tema (llevat de la part més històrica). Tot i això, he trobat convenient fer una breu introducció sobre l'origen orfeonístic, començant per l'àmbit europeu, seguint per l'espanyol, passant pel català, fins que he arribat a l'ulldeconenc. A partir d'aquí, divideixo el desenvolupament del tema en les parts bàsiques de la història de l'Orfeó ulldeconenc, agafant com a base els diferents directors amb els quals ha comptat, de manera que han quedat tres parts:

1. La primera es basa en la fundació de l'Orfeó Montsià abans de la Guerra Civil (l'any 1922 més concretament) portada a terme pel director Joan Moreira Ramos. Aquesta part és totalment bibliogràfica, tenint en compte que és l'època més llunyana a l'actualitat i és molt difícil (per no dir impossible) fer una recerca de forma oral.

1.1. Dintre d'aquesta, faig una petita referència a l'espai de temps que hi ha des que el Sr. Moreira deixa l'Orfeó (1930) fins a l'any en què comença la Guerra Civil (1936). Durant aquest període s'incorpora com a director el Sr. Normand Soler. Sobre els anys que corresponen a la Guerra (1936-39), la referència que hi ha és molt reduïda, ja que l'Orfeó no està actiu.

2. Dintre d'aquesta segona etapa, hi ha una introducció sobre el petit cor que va existir després de la Guerra Civil i que va donar vida al nou Orfeó (que havia tingut uns anys de decaiguda durant la Guerra), fundat pel director Vicent Aubà l'any 1947, i clarament inspirat en l'Orfeó Montsià. En aquesta etapa em baso, fonamentalment en la recerca oral, que jo, a partir de les paraules transmises pels mateixos cantaires, he treballat. No és gaire llarga, ja que, hem de considerar que el Sr. Vicent va rebre classes del mestre Moreira, i com tot bon alumne, va seguir el seu exemple, per la qual cosa la majoria de punts són comuns.

3. La tercera comença l'any 1983, quan el Sr. Vicent en cedeix la direcció a una de les seves nétes, Dolors Sanjuan Aubà, que, actualment, segueix amb el càrrec. Com que aquesta etapa és la més actual, la meua recerca es basa més que res en les meves pròpies vivències, ja que, com he esmentat al principi, formo part d'aquesta entitat.

Mitjançant una explicació un tant esquemàtica de les diferents parts, intento fer veure la transició de l'Orfeó, de manera que siga un punt més per afirmar o no les meves pròpies hipòtesis.

Aquesta sèrie d'especulacions subjectives en les quals es basa part del treball, les comprovo mitjançant entrevistes a diversos components de l'Orfeó Uldeconenc. El meu objectiu principal és arribar a saber com ha estat l'evolució i els

canvis de l'entitat des que es va fundar (1922) fins a l'actualitat.

1. EL CANT CORAL A TRAVÉS DE LA HISTÒRIA

El cant va començar a manifestar-se als segles de les civilitzacions més primitives (hebrea, xina, egípcia...), en aquests segles ja s'entonaven cants corals a les cerimònies religioses i fúnebres.

A la religió cristiana el cant coral naix en la mateixa església, sent el cant gregorià originari dels primers segles. Els cants més antics, derivats del culte judaic, són l'al·leluia i els salms; a diferència dels himnes, que són d'origen pagà.

Fins al segle IX, els cants corals van ser d'una sola veu, però a principis del segle X el cant polifònic (amb diverses veus) va tenir els seus inicis i es va emprar generalment als temples cristians; però tal com anava passant el temps i l'art musical avançava a la vegada, els compositors es van veure obligats a buscar combinacions harmòniques complicades, escrites a diverses veus. No obstant això, la plenitud de la polifonia no es va produir fins al segle XVI i principis del següent.

Al segle XVIII, la importància que havia marcat la polifonia durant els segles d'or de la música espanyola (XV-XVII) va començar a decaure cedint el seu gran èxit al gust pel francès i per l'òpera italiana. A la meitat del segle passat és quan aquesta decadència arriba al seu nivell més alt, ja que els cants litúrgics a les esglésies són entonats amb mística de "tararira", segons les paraules del pare Feijoo, ja que de religions només tenien la lletra.

Davant d'aquest mal gust, va ser imprescindible dur a terme una restauració, una dignificació dels cants litúrgics i recuperar les antigues obres polifòniques. L'encarregat d'aquesta va ser Felipe Pedrell. Va començar la transcripció

Teatro Municipal « Orfeó Montsiá »
ULLDECONA

Jueves, 16 de Octubre 1958 - a las 10 noche

Gran velada teatral a cargo del Cuadro Artístico del Orfeó Ulldeconense de E. y D. en el que se pondrá en escena el drama en un acto,

**El Far
de les Tempestes**

actuando como actores JOSÉ ROIG y EDUARDO CALDUCH,
interpretando los papeles de

BERTOMEU Y BLAY

Seguidamente se presentará la tan divertida comedia en tres actos,
original de J. de Lucie y Julián Moyrón,

**¿Quién me compra
un lío?**

BAJO EL SIGUIENTE REPARTO:

Luisa	Nuri Calduch
Mary	Ana M. Delgado
Rosario	Ramona Bel
Parroquiiana	Rosita Bel
Vicenta	María Vizcarro
Desiderio	José Castell
Nicomedes	José Bordes
Ruperto	Vicente Adell
Olegario	José Masden
Luis	Enrique Aubá
Hipólito	Eduardo Calduch
Parroquiiano	Ricardo Piá
Morales	Rafael Verdiell

Durante los entreactos serán interpretadas canciones mexicanas a cargo de la joven pareja de este Orfeón, LOLITA RUBIO y JOSÉ VERICAT, acompañados por los guitarristas Bautista Garrit y José Badía.

Precios populares

d'aquelles obres mestres, les va passar a notació moderna i gràcies a ell avui coneixem vertaders tresors musicals que van estar oblidats al fons dels arxius de moltes catedrals. La transcripció i publicació de l'Òpera Omnia, de Victòria i altres partitures d'autors com Ginés Pérez, Escobedo, Fuenllana... van marcar el principi d'una recuperació de la música polifònica espanyola i, al mateix temps, van obrir els primers forats de la musicologia.

2. DE CANT CORAL A ORFEÓ

Ja hem esmentat que els orígens del cant coral es remunten a segles molt

anteriors a l'actual i que consisteix en un conjunt de persones que interpreten a l'uníson o a diverses veus alguna obra musical.

Va ser el 1842 quan, per iniciativa de Bocquillon-Wilhem, es constituí a França, sota el nom de Les Enfants de Paris, el primer tipus de societat més semblant al que ara és un orfeó, és a dir, un grup d'associacions corals, ja siguin empresarials o bé municipals, integrades per aficionats a la música que es reuneixen pel plaer de cantar junts. Posteriorment van sorgir conjunts professionals. Però, en general, l'amateurisme és un fet generalitzat d'aquests grups.

Espanya va trigar poc a seguir aquest nou tipus de carrera musical originada a França. Com a conseqüència d'aquesta actitud, el país ha esdevingut ric en orfeons. Els més destacats es troben a les regions catalana i basca, d'on procedeixen l'Orfeó Català i l'Orfeó Donostiarra. També destaquen altres orfeons com el Pamplonés, creat l'any 1891, o l'Orfeó Vergarés. Malauradament aquest moviment orfeonístic es reduí al segle XIX, fet que afectà principalment el territori nord.

2.1. L'ORFEÓ DONOSTIARRA

Fundat l'any 1897 a Sant Sebastià. Quan el mestre Lushu reuní un grup de vint joves per a cantar a les festes de Mondragó, l'èxit del grup va ser immediat: premis, sortides triomfants fora del territori basc, primer, i més tard, fora de la frontera espanyola. L'Orfeó Donostiarra aviat va començar a destacar com un dels més importants grups corals del moment.

La disciplina del conjunt i les seues brillants veus, preferentment les masculines, van ser les virtuts més destacades. L'ànima de l'Orfeó va ser Secundino Eslaoa, seguit de Juan Gorostidí. Sota la direcció del mestre Gorostidí, el grup afrontà nous

TEATRO SAVOY - ULLDECONA
Dia 23 de Mayo de 1948 a las 10'30 de la noche

Gran Velada Teatral
A cargo del Cuadro Escénico de la
AGRUPACION ARTISTICA MUSICAL
el cual pondrá en escena la hilarante farsa cómica en tres
actos original de Antonio Monsell y José M.ª Pierrá titulada

¡Vamonos pa Cai!
bajo el siguiente reparto:

Elvira	- C. Masdeu	D. Clodolfo	- J. Millán
Soledad	- D. Vericat	Curro Rojas	- J. Castell
Margarita	- M. Martínez	Domingo	- J. Bordes
Catalina	- S. Gil	Ronó	- J. Escardell
Julia	- M. Ollé	D. Diógenes	- R. Badoch
Charito	- Sansano	Pepete	- P. Sans
Perla	- E. Pomada	Toño	- J. Roig
Pepe Luis	- R. Vericat		

Como final de velada será representado el divertido
sainete de E. Paradas y J. Jimenez.

La Casa de los Milagros
PRECIOS EN TAQUILLA

Imp. SOTO - Socorro, 30 - Vitoria

camins i una de les novetats més encertades va ser la d'oferir el conjunt que ell formava quotidianament, a la direcció de les grans batutes del seu temps: Autalfo Argenta, Rafael Frübeck, etc.

3. ORÍGENS A CATALUNYA

Els orfeons han tingut una importància excepcional als Països Catalans, on aparegueren vers el darrer terç del s. XIX, inspirats en les corals fundades a França i com a continuació dels cors de Josep Anselm Clavé.

3.1. Els cors de Josep Anselm Clavé

Aquest senyor, nascut a Barcelona l'any 1824 i mort cinquanta anys més tard, fou músic, poeta, periodista i polític, republicà federal. Però volent passar desapercebut, la mateixa força del seu treball, pel que fa a la música, va donar lloc a la seva coneixença.

Eren uns anys molt durs per a la classe social treballadora, ja que comptaven amb

«ORFEO ULLDECONENC»

E. Y. D.

JUEVES, 7 Diciembre 1967

A las 10 de la noche

La Junta Rectora y Maestro Director del Orfeo dedican a sus socios y simpatizantes, así como también a las juventudes ulldeconenses, con motivo de la Festividad de la Inmaculada Concepción, esta Velada artistica-musical, bajo el siguiente programa:

Primera Parte:

La obra teatral en dos actos, titulada

«PADRES QUE TENEIS HIJOS»

(AUTORIZADA PARA MAYORES de 16 años)

original de L. Fernández y L. Tejedor

(Estrenada con clamoroso éxito en el Teatro Cómico de Madrid el 29 de Noviembre de 1959).

Segunda parte:

La Sección de Guitarras del Orfeo hará su presentación por vez primera, acompañados por entusiastas músicos de la localidad, interpretando canciones modernas y del Folklore local, con arreglos y dirección de un distinguido hijo de nuestra villa, bajo el siguiente repertorio:

- 1 Flor Bella encantadora
- 2 La felicidad
- 3 Ven Elvira
- 4 Niña hechicera

unes condicions de vida i treball miserables. La taverna era el seu espai d'oci per excel·lència. Va ser llavors quan Clavé projectà de sostraure els obrers d'aquest ambient, els va reunir en societats corals (era com una manera de compartir els seus sentiments vers la societat) i, a partir d'aquí, adquirí nocions de violí, flauta i de teoria musical i compongué melodies, que eren cantades als cafès.

L'èxit l'encoratjà a organitzar, el 1845, una agrupació coral, l'*Aurora*, mena d'estudiantina amb flautes, guitarres, bandúrries, etc. Més tard la transformà en *La Fraternitat*, societat d'auxilis mutus i primera coral peninsular (1850), composta per quaranta homes. El 1857, Clavé li canvià el nom pel d'*Euterpe* i aviat s'estengueren pel Principat i pel País Valencià nombroses societats euterpenses.

El paper d'aquestes organitzacions en el renaixement coral i en la vida musical catalana ha estat decisiu. Els precedents

foren l'Orfeó Barcelonès (1862) i l'Orfeó Lleidatà. Posteriorment aparegueren, entre altres, l'Orfeó Català, l'Orfeó de Sants (1900) i l'Orfeó Gracienc (1903), seguits per un gran nombre d'agrupacions similars, entre les quals destaca l'Orfeó Badaloní, l'Antàrtida, el de les Corts, el Manresà, etc.

A Barcelona, però, eren temps de rebomboris polítics i socials i hi bategaven fortament les utopies. Malgrat els entrebancs socials, l'impuls coral arrelà i seguí creixent. L'alcalde corregidor de la ciutat considerava que "la classe obrera ha de ocupar-se de treballar, y no de bailes y cantos", tampoc el governador civil veia de bon ull les associacions corals, per la mateixa causa que l'alcalde i, a més a més, pel fet de ser dirigides per Clavé, ja que té por de que per mitjà d'aquestes pugui estendre les seves idees per tota Catalunya.

Les primeres cançons van ser en espanyol, però en desenvolupar-se la renaixença, Clavé va escriure el repertori de lletres en català. Autors com Joaquim Rubió i Ors van ajudar-lo a estendre els seus ideals independentistes amb poemes tan coneguts com la seva *Oda a la pàtria*. El primer cant claverià escrit en català va ser *La font del roure*, escrita per a ser interpretada només per veus masculines. Altres cançons destacades van ser *Els pescadors*, *Les flors de maig*, *Els xiquets*

Viaje del "Orfeó Ulldaconenc"

DE
EDUCACION Y DESCANSO

A LA

EUROPEADE 1975

MARBELLA

30 de Agosto al 3 de Septiembre de 1975

Orfeó
Montsià

1.922

Orfeó
Ulldaconenc

1.972

Programa de los actos que
en conmemoración de las

BODAS DE ORO

del Orfeó, tendrán lugar en
la Villa de Ulldacona, los
días 23 y 24 de diciembre.

Ulldacona, Navidad 1972

de Valls, La maquinista o Els néts dels almogàvers, entre d'altres.

Quan Clavé va morir, el 1874, el van succeir, durant un segle, personatges importants entre els quals cal anomenar Josep Maria Moliner, Josep Rodoreda, Cosme Rivera i Joan Goula. Els seus cors han conservat el seu cant i esperit.

A finals del segle XIX, Barcelona enderroca les muralles, s'aixeca, creix i creu en ella mateixa. El 1888 s'hi celebra una exposició universal on convoquen concursos d'orfeons i bandes de molts països. Llavors sorgiex un altre personatge important dintre del món de la música, Lluís Millet, que a la mort de Clavé tenia tan sols set anys i va ser fins als setze quan, volent enriquir la intenció claveriana des d'una orientació social, cultural i estètica per adaptar-la a un món ja diferent, va dirigir el seu cor de la Lira, de St. Cugat del Vallès. Més tard funda l'Orfeó Català, juntament amb Amadeu Vives.

La cançó tradicional, la polifonia clàssica i un nou repertori de música coral catalana, amb adaptacions corals dels mestres Nicolau, Morera, Millet i altres s'hi van incorporar a l'ambient cultural i a les ambicions nacionals de la renaixença catalana.

A tota aquesta tasca de preparació i iniciació dels cantaires, s'hi afegeixen obres com la Festa musical de la música catalana, la Revista musical catalana, la construcció del Palau de la Música Catalana i l'obra del Cançoner Popular de Catalunya. Una colla de compositors (Joan Llongueres, Francesc Pujol, Lluís Romeu...) els proposen nous cants.

El 1907, el moviment de Solidaritat Catalana, amb un suport popular multitudinari, obté la majoria en les eleccions generals. Després es va constituir la Mancomunitat de Catalunya. Va ser quan la Germanor d'Orfeons va dur a terme un moviment orfeonístic, en el qual es van celebrar aplecs comarcals a Manresa, Vic, Figueres i Reus, de més de 6000 cantaires, els quals tenien un programa comú, el *Cant de la Senyera*, que esdevingué l'himne de tots els cantaires de la nació.

Però, anys després, amb la dictadura de Primo de Rivera, es van clausurar els cors de Clavé i els orfeons, i va prohibir els aplecs de la germanor. Són anys difícils per a la cultura catalana. Així i tot, quan el dictador mor, la senyera torna a alçar-se magestuosa "en senyal de llibertat". El 13 de juliol de 1930 té lloc l'aplec d'orfeons a l'estació de Montjuïc, amb una nodrida participació. Però, en realitat, els temps estaven canviant i els cantaires no se'n van saber adonar.

L'any 1936, esclata la Guerra Civil i es troben de nou, sota una dictadura, aquesta vegada duta a terme per Francisco Franco, de la qual no tenien cap sortida. La vida cultural es fa a la clandestinitat. És l'hora de la catalanitat resistent, els orfeons són

considerats "rojos separatistas", per la qual cosa molts són clausurats durant anys.

Però el sentiment obrer segueix vigent. Un cop acabada la guerra, no fou fins als anys cinquanta quan els cors Clavé van reprendre els seus cants i les expressions de la cultura popular tradicional (com les caramelles, els carrers i les places), els orfeons organitzaren arreu les seues entitats i recompongueren les seues masses corals, recuperant de nou la seua vitalitat. Sorgiren nous cors i noves veus, i es tornaren a celebrar aplecs, el primer fou a Montserrat l'any 1951 en motiu del cinquanta aniversari de l'Orfeó de Sants.

Una nova època sortia a la llum, hi prenia un paper decisiu Fèlix Millet Marista, qui, amb escenes de literats artistes i jóvens directors, significa un nou estil en la pràctica coral, implantat a Europa des del moviment a Coeur Joie, els nous hereus també de la pedagogia musical de les societats de J.A. Clavé.

L'any 1960 es constituí el Secretariat dels Orfeons de Catalunya, que organitzà els aplecs corals de Catalunya, i, el 1982, amb la recuperació de les llibertats democràtiques i de la Generalitat, es convertí en la Federació Catalana d'Entitats Corals (FCEC), el primer president de la qual fou Oriol Martorell. Actualment són inscrits en aquesta entitat una seixantena d'orfeons. L'any 1967 entren a formar part del cant coral les veus blanques, és a dir, els nens que tingueren el seu origen a Manresa, on es realitzà la primera trobada de cors infantils.

3.2. L' Orfeó Català

Aquesta societat coral fou fundada el 1891 a Barcelona per Lluís Millet i Pagès i Amadeu Vives. Fou capdavanter del moviment orfeonístic i contribuí a unificar les forces musicals catalanes.

El primer concert públic se celebrà el

Bodas de oro del Orfeón de Ulldecona 1972

Ulldecona, 26. — En Ulldecona, donde las representaciones del drama sacro de «La Pasión» gozan de prestigio internacional, se han conmemorado las bodas de oro del Orfeón, que hasta 1938 se denominó «Montsiá» y que desde entonces se le conoce por el «Orfeó Ulldeconenc».

En el mismo programa de actos se rindió homenaje al director del conjunto, Vicente Auba, que lleva 25 años al frente del Orfeón.

Consta ésta de 80 voces mixtas, y desde que fue fundado nunca han dejado de ensayar dos veces por semana, aunque no tuviese actuaciones posteriores oficiales.

Entre sus numerosas intervenciones, cabe destacar la participación en el Congreso Eucarístico Internacional de Barcelona; en las demostraciones sindicales del primero de mayo en Madrid, en los años 1964, 67 y 71, y la actuación especial en televisión, la Navidad de 1971, llevada a cabo en el Salón de Exposiciones y Congresos de Madrid, bajo el lema «Poesía y música en la Navidad».

En los actos de las bodas de oro colaboraron, con una actuación extraordinaria, el Orfeón Tortosí, la Coral Polifónica de Benicarló y la Filarmónica de Amposta.

Como final de programa, las tres agrupaciones, integradas por más de doscientas voces y la banda de Amposta, reunidas en el Teatro Montsiá, interpretaron diversas composiciones. — Cifra.

etc, que ha interpretat sempre amb el text en versió catalana.

Visità diverses ciutats europees, on actuà sempre amb un gran èxit, com París i Londres (1914) i Roma (1925), a més de la majoria de les poblacions importants dels Països Catalans. Durant la Dictadura de Primo de Rivera, l'Orfeó Català fou clausurat governativament (1925) durant uns quants mesos.

Després de la Guerra Civil de 1936-39 la seva existència restà reduïda a la mínima expressió. Mort Lluís Millet (1941), en fou director Francesc Pujol (1941-45) i Lluís M. Millet (1945-77), el qual succeí el seu fill Lluís Millet i Loras.

L'Orfeó Català ha seguit la línia tradicional de les seues actuacions, tant als Països Catalans com a l'extranger. Actualment manté l'ensenyament musical d'infants i té una rica biblioteca per a ús dels socis. Ha enregistrat diversos discs. El 1967 estrenà *El pessebre* a Barcelona i el 1969 presentà per primer cop als Països Catalans *L'oratori de Nadal*, de J.S.Bach, en versió completa. El 1984 li fou atorgada la Creu de Sant Jordi.

Molts orfeons foren creats a imitació de l'Orfeó Català, especialment a l'exili (l'Havana, Mèxic, etc.). A partir de 1981 l'Orfeó inicià una fase de transformació i renovació, sota la direcció de S. Johnson llevat del període 1983-84 que fou dirigit per S. Mas.

4. ANTECEDENTS DE L'ORFEÓ A ULLDECONA

L'exemple de les societats corals formades a l'última meitat del segle passat per A. Clavé no va tardar a estendre's a la vila d'Ulldecona i el poble, que fins aquell temps només coneixia les cançons acompanyades de guitarres, guitarrons, panderetes, castanyetes i altres instruments més improvisats, mentre que un dels

La Vanguardia

1892 i fou organitzat per Antoni Nicolau. Inicialment consistia en un cor masculí; més tard Joan Gay, Josep M. Comella i Francesc Pujol organitzaren una secció infantil. Joan Gay i Emerenciana Wehrle fundaren la secció de dones (1896).

Alhora fou organitzat l'ensenyament musical dels infants. El primer local social de l'Orfeó fou al carrer de Lledó, de Barcelona, però el 1905 inicià la construcció d'un estatge nou, el Palau de la Música Catalana, inaugurat el 1908 i esdevingut aviat la principal sala de concerts de Barcelona. D'aquesta etapa d'expansió data també la creació (1904) de la Revista Musical Catalana.

L'Orfeó Català formà el seu repertori bàsicament amb cançons populars catalanes harmonitzades i amb polifonia renaixentista, clàssica i barroca i amb les grans obres simfonicovocals de J.S. Bach, Haydn, Händel, Mendelssohn, Beethoven,

HOMENAJE AL «ORFEO ULLDECONENC» EN SUS BODAS DE ORO

Asistieron la Coral Polifónica de Benicarló, el "Orfeo Tortosí" y la "Unión Filarmónica", de Amposta

Magna manifestación de arte lírico la jornada en que se celebró, en el Teatro Municipal de Uldecona el homenaje al "Orfeo Uldeconenc" y su fundador el llorado maestro D. Juan Moreira Ramos.

No vamos a hacer un juicio crítico de las interpretaciones que se desarrollaron a lo largo del acto, pues todas fueron bellísimas, de perfecta ejecución como demostró el numeroso público que llenaba a rebosar el local, con sus cálidos aplausos.

Al final de la primera parte y estando en el escenario todos los participantes en el homenaje el Alcalde de Tortosa, D. Felipe Tallada de Esteve procedió a imponer la valiosa medalla DERT ILERCA al actual Director del Orfeo, D. Vicente Alba Doménech y a prender en el estandarte del mismo una corbata, dirigiendo a continuación sentidas

palabras con las que puso de manifiesto su gran satisfacción al asistir a este acto particular que si para él, particular y profesionalmente, significaba mucho el Orfeo Uldeconenc, como Alcalde de Tortosa no podía olvidar que el Maestro Moreira había nacido en su misma ciudad.

Habló a continuación el Alcalde de Uldecona, D. Jerónimo Castell Guarch que hizo una precisa glosa del Orfeo y del Maestro, con recuerdos emocionados para todos aquellos que a lo largo de estos cincuenta años habían seguido las directrices del gran músico consiguendo para el Orfeo lo que hoy es y representa.

Con la actuación conjunta de todas las masas corales que habían asistido, bajo los acordes que interpretaba la Unión Filarmónica, de Amposta, finalizó el acto.

LANGELAAN

En la foto superior, el Alcalde de Tortosa, señor Tallada, impone al estandarte del Orfeo Uldeconenc una corbata conmemorativa y, en la inferior, la Filarmónica de Amposta, bajo la dirección del maestro Arasa Gargallo, en el apogeo final con la actuación de todas las masas corales en el escenario. — (Fotos Langelaan).

minyons entonava una cançó obsequiant la seva estimada en les nits de dissabte, aviat va sentir la necessitat de renovació formant en un principi la segona Societat Coral *La Aurora*, pagava al seu mestre don Rómulo Vallés, que procedia

d'Alcanar, la quantitat de 2,50 pessetes setmanals.

El primer concert públic fou brindat al veïnat de la plaça de l'Església l'any 1901 davant de tots els membres de l'Ajuntament i presidit per l'alcalde Manuel O'Callaghan. Entre les peces que es van cantar, n'hi havia algunes que havien estat estrenades pels cors de Clavé, com per exemple *La Maquinista* (1867), *Els néts dels almogàvers* (1860), *Les flors de Maig* (1859) i *La donzella de la costa*.

Posteriorment, els esmentats cors van donar gran popularitat, a principi del segle actual, a les conegudes havaneres o americanes, ritmes importats pels nombrosos fills d'aquestes terres que van prestar servei militar a les antigues colònies de Cuba i Puerto Rico.

Més tard va arribar com a organista de l'església parroquial mossèn Mulet, home creador i actiu que fundà la nova Societat Coral Montsià, en la qual va agrupar un nombre considerable de cantants, i, qui, a més de dirigir la nombrosa agrupació, componia algunes obres que interpretaven entre les quals destaca, *Lo Marjal*, bella obra on l'autor descriu amb una singular habilitat les belleses de la platja que s'estén des de les Cases d' Alcanar fins a la desembocadura del Riu Sénia. Aquest és un des fragments de l'obra:

“ Anem al marjal que ens divertirem
anem i veurem lo cel i la mar ”

L'any 1920 i per la data de Pasqua de Resurrecció sorgeix un altre grup, continuador de l'obra de mossèn Mulet i dirigits per Julián Brusca, els seus components surten a cantar caramelles amb la típica cistella i les cançons resulten tant agradables al veïnat que els acompanyen tota la nit.

Uldecona

Caluroso homenaje a Vicent Aubà fundador de l'Orfeó

Vicent Aubà, fundador de l'Orfeó Uldeconenc, recibió el pasado sábado un merecido homenaje de toda la población de Uldecona. Los muchos años de dedicación a la música hacen de Aubà uno de los hombres más

conocidos en el aspecto musical de las tierras del Ebro. Su dedicación a la enseñanza y a l'Orfeó Uldeconenc fueron dos de sus características.

ULLDECONA (Montsià).— El pasado sábado la población de Uldecona tributó un caluroso homenaje al fundador de l'Orfeó Uldeconenc, Vicent Aubà. Los actos programados, organizados por esta entidad con la colaboración del ayuntamiento tuvieron una gran emotividad y contaron con la presencia física de numerosos vecinos que se sumaron a los mismos.

La recepción oficial tuvo lugar en la tarde del sábado en el ayuntamiento y se contó con la presencia de Tomás Montull, delegado de Educación y Cultura, el cual presidió en representación del gobernador civil de Tarragona, Vicente Valero.

En la sala de sesión del ayuntamiento de Uldecona, abrió el acto, el alcalde de la población, Jaume Antich. Estaban presentes el homenajeado y su esposa, la junta directiva y Cantaires de l'Orfeó Uldeconenc, autoridades locales y presidentes de entidades.

El alcalde en su alocución dió la bienvenida a los presentes y señaló que para rendir este homenaje al señor Aubà, —petición realizada en su día por la directiva de l'Orfeó— se ha contado con el acuerdo inánime de la corporación, por ello se creyó oportuno, aprovechando la circunstancia, el editar un opúsculo, el primero de una colección dedicada a los hijos ilustres de la villa y testimoniar así a personas que se han distinguido por un protagonismo concreto. Además se re-

firió a la aprobación por parte de la corporación de hacerle entrega de una placa conmemorativa como testimonio del acto y dedicarle una de las calles de la población.

Tras su intervención le hizo entrega de la placa, firmando tanto Aubà como Montull en el libro de oro del ayuntamiento, éste último como representante del Gobierno Civil. El homenajeado agradeció a los allí presentes, Gobierno Civil y pueblo de Uldecona por haber contado con el apoyo para este acto.

Seguidamente y acompañados por la banda local de música, la comitiva se desplazó hasta la calle donde sería descubierta la placa dedicada a la persona de Vicent Aubà. A este acto popular acudieron una máxima representación de vecinos y el alcalde señaló la importancia del mismo al testimoniar el homenaje de l'Orfeó, la entidad que fundó y que durante tantos años ha man-

Aubà firmando en el libro de oro del Ayuntamiento de Uldecona

tenido su dirección y participación, en una vida caracterizada por la dedicación a la enseñanza musical.

A continuación, Vicent Aubà y señora junto con el delegado de Educación y Cultura procedieron

a la inauguración de la placa conmemorativa colocada en la calle que si bien ahora es corta en longitud, según palabras del alcalde, en un futuro ha de ser uno de los ejes esenciales de Uldecona.

Finalmente el representante del

gobernador civil felicitó al «Tio Aubà» por su vida dedicada al Orfeó a la población por ser tan generosa con él y al alcalde por llevar a término los deseos del pueblo. Vicent Aubà ratificó las palabras de agradecimiento dichas en el ayuntamiento.

Por la noche en el Casal del Orfeó y con una masiva asistencia de público, se desarrolló el concierto de homenaje al maestro Aubà en el que participaron la masa coral de l'Orfeó Uldeconenc, coral polifónico Els Resinyols del Montsià y Banda local de música. Al concierto asistió además una representación de agrupaciones musicales de la zona.

Estaban presentes, Joventuts Unides de la Sénia, Banda de Música de Alcalá de Chivert, Orfeó Tortosí, Lira Ampostina, Conservatorio profesional de Música de la Diputación y el presidente honorario del orfeó Joan Monné.

Jaume Coll

5. NAIX L'ORFEÓ MONTSIÀ

El 28 de maig de 1922, un grup d'uldeconencs afeccionats al cant (Vicenç Viscarro, Agustí Viscarro, Baltasar Barrera i Francesc Sorlí) van proposar a Joan Moreira Ramos crear un cor. Aquest, que tenia experiència en el tema, ja que l'any 1905 havia fundat l'Orfeó Tortosí, acceptà la proposta, després d'haver-los imposat una sèrie de condicions i dir-los que si no comptaven amb uns vuitanta cantaires, dels quals la majoria havien de ser jóvens, no podrien fundar un bon orfeó. Així que els quatre homes van començar el mateix dia a buscar gent i, en poc temps, ja passaven del nombre proposat.

Un cop exposats els punts de vista i la idea que Moreira tenia de com havia de ser la coral, es posaren d'acord i el dia 5 d'abril del mateix any es va fer la primera reunió, on es va posar nom a l'entitat: Orfeó Montsià. Es va nomenar una comissió per visitar les autoritats i comunicar-los la creació, es van nomenar uns caps de corda (Joaquim Bel,

Paco Agasa, Batiste Prades i Ramón Elies) i un cap de banc (amb cinc orfeonistes a cadascun), de manera que quan el director donava una ordre, el cap de corda ho anunciava al cap de banc, que ho feia saber als cantaires. Finalment es va fer el primer assaig, per al qual es van escollir les obres de *L'Empordà* i *L'emigrant*.

El divendres següent, 12 d'abril, es va fer el segon assaig i es va donar forma legal a l'entitat, ja que es va nomenar la primera Junta Directiva, la qual quedava de la següent manera:

- Director-fundador: Joan Moreira Ramos
- President: Vicent Viscarro
- Vicepresident: Baptista Querol
- Secretari: Federico Guimerà

El Sr. Moreira es va encarregar de redactar el Reglament, que va ser aprovat pel governador civil, Sr. Ángel Zurita, el 29 de maig del mateix any. La Junta es reunia cada dissabte i cada membre havia de portar cinc socis protectors. La quota d'inscripció era de 50 cèntims i,

posteriorment, es pagava una pesseta cada mes. Va ser difícil complir-ho, perquè al començament la gent s'hi resistia. Però després s'hi va anar apuntant, ja que per presenciar un acte, només deixaven entrar els socis.

El tercer assaig va tenir lloc al cafè de la Viuda, però cada dia augmentava més el nombre de cantaires, per la qual cosa era necessari cercar un nou local de més amplitud. Per això, es va parlar amb el Sr. Coscollano, propietari del teatre i cine l'Ateneu. Així que van començar a realitzar allí els assajos, concepte pel qual pagaven 25 pessetes mensuals.

Com que eren uns temps més difícils que els actuals, els cantants no tenien cap tipus de coneixement musical; dels dos-cents membres que aviat formarien l'Orfeó només dos (Julián Brusca i Batiste Prades) tenien prou nivell musical com per a formar part del cor. Però aquesta mancança no va suposar cap problema per al grup, ja que cal tenir en compte que havien posat totes

les seues forces per crear aquell "ambient musical".

Per això, des d'un principi, s'havia començat a donar classes de solfeig durant tres nits a la setmana, una en la qual assajaven els tenors, l'altra els barítons i els baixos i l'altra tots junts. En elles, el mestre explicava els significats de les peces que es cantaven i la gran obra dels orfeons. Cinquanta anys més anys més tard, un dels membres recordava aquestes sessions: "Les lliçons, a les set trenta de cada tarda

16 • CATALUNYA SUD • DIJOUS. 21 DE MAIG DEL 1987

Àplec de Corals en las comarcas meridionales

Julio Vidal
Ulldecona.(Montsia) —

El próximo domingo más de 500 voces cantarán unidas en el 14 Aplec de corals de las comarcas meridionales, que se celebrarán en esta villa, organizado por el Orfeó Ulldeconenc.

Este aplec forma parte de las actividades que anualmente llevan a cabo las Corales intergradadas en la Federación Catalana de Entitats Locals, y más concretamente las que están comprendidas en las comarcas de la provincia de Tarragona. Los grupos presentes serán 12 con una media de 50 personas cada uno.

Además del Orfeó Ulldeconenc, se reunirán la coral del Catllar, la Coral Santa Rosalia de Torredembarra, la Afeuya de Tarragona, Espina Vessa de Valls, Coral de Vilabella, Nova Unió de Vila Seca, la Orfeó Tivissa, Joventuts Unidesad de la Senia, Fole de la Alforja, La Canonja, Noves Veus de Vilòs y Els Arcs.

Estas entidades se dividirán en 4 grupos, actuando conjuntamente 3 en cada uno, para finalizar con una intervención conjunta que será dirigida por el director invitado Miquel Querol i Gavaldà. En el programa se mezclan obras clásicas con interpretaciones tradicionales catalanas, mientras que las obras conjuntas recogen dos libretos compuestos por Miquel Querol, eminente musicólogo nacido en Ulldecona y que el pasado año fue galardonado con el Premio Nacional de Música.

Dolores Sanjuan, directora de l'Orfeó Ulldeconenc.

La organización de esta magna concentración costará alrededor de un millón de pesetas que han sido aportadas por la Federación Catalana de Entitats Musicals, la Diputación y el Ayuntamiento fundamentalmente.

El Aplec coincidirá con la segunda parte del homenaje a Miquel Querol y servirá circunstancialmente para recordar la figura del Vicens Aubà i Domenech fundador del Orfeó Ulldeconenc fallecido hace escasos días.

La entidad organizadora es una de las más prestigiosas de Catalunya, teniendo sus inicios a principios de siglo bajo diferentes nombres. La creación del actual Orfeó data del año 45 cuando Vicens Aubà reunió a los miembros de la anterior coral dispersos a causa de la guerra civil. La entidad cuenta con unos 200 socios y una importante escuela musical, estando bajo la dirección de la jovencísima Dolores Sanjuan nieta del fundador del Orfeó uldeconenc.

Auditorio Municipal W Ayguals de Izco Vinaròs

En este concierto, debutó como
directora del orfeó uldeconenc
Mre Dolores Sanjuan

1er Certamen de Canciones Navideñas de Vinaros

Día 18 de diciembre de 1983 - 12'30 h

Organiza: Coral Vinarossenca
Patrocina: Ayuntamiento de Vinaròs

Entrada libre

solien començar teoria sense textos, en forma dialogada:

- Què és música?
- L'art del sonido.
- Què és sonido?
- Tot soroll agradable.”

Es van trobar tan interessants aquests sermons (com els anomenava el poble), que es va acordar de fer pagar 25 cèntims per entrar a presenciar-los de manera que s'omplia la sala.

El 20 de juny del mateix any es va organitzar la secció de xiquets, mentre que la de les xiquetes no va sorgir fins al 16 de juliol, la qual féu augmentar la massa coral a 220 cantaires. Aquest fet va provocar un creixement del nombre de persones que anaven tots el divendres a veure els assajos, ja que mai havien vist les tres seccions cantar juntes.

Lavors va sorgir la idea de crear una senyera, de manera que es van posar en contacte amb un pintor de Tortosa, que en va projectar el disseny. Al primer plànol, hi figurava la muntanya del Montsià, seguida de la imatge d'algunes cases; al centre hi havia la bandera espanyola i les inicials de l'Orfeó Montsià. La seva confecció va ser encarregada a la casa Jorba de Barcelona, que la va brodar amb fil d'or i plata.

El preu que van haver de pagar va ser de 2.500 pessetes. Com que l'Orfeó comptava amb poc capital, es va veure obligat a demanar ajuda econòmica a les autoritats, diners que se sumaven als que aportaven els cantaires. Uns dies després de la dimissió del president que va deixar el càrrec a qui havia estat vicepresident fins al moment, el Sr. Bautista Querol, es va rebre la senyera i el dia 3 de setembre, va ser apadrinada per Enriqueta Traginer i el reusenc Evaristo Fàbregas Pamies i fou beneïda a l'església.

Les dones estrenaven mantilles, obsequiades per la padrina de la senyera,

mentre que els homes lluien les barretines. Van cantar el *cant de la senyera*, amb l'assistència de tot el veïnat. Més tard es va fer un refrigeri a l'Ateneu, obsequiat pel padrí. La mateixa nit, al camp de futbol, es va oferir un concert i una obra de teatre.

Però el mateix dia va haver una discussió entre el Sr. Moreira i el Sr. Coscollano, que va arribar a tal punt que van haver de deixar el local on assajaven. Van començar a buscar lloc i, davant d'alguna negativa, van acabar parlant amb l'alcalde que els oferí l'església del Convent de les monges Agustines, situat enfront de l'Ajuntament.

En la pròxima Junta General que es va convocar, l'any 1923, es va nomenar president el Sr. José Nofre. Aquest va tenir la idea de tenir un local propi, que va semblar molt bé a la Junta, però el problema eren els diners, de manera que van haver de demanar ajudes econòmiques una vegada més. Aquesta va ser la causa que viatgessen fins a Reus, on vivia el padrí de la senyera, amb el propòsit d'exposar-li el problema, el qual els va prometre que els ajudaria. A la nit va tenir lloc el seu primer concert al Centre de Lectura de la mateixa ciutat.

Així que quan tornaren de la visita van emprendre les gestions amb Don José Hierro (propietari de les terres que volien comprar) i al principi de setembre es compraren els terrenys. Fou el mateix any en què va tenir lloc la dictadura de Primo de Rivera, de manera que tots els ajuntaments foren cessats, també el Sr. Querol, que va ser qui els facilità el local que usaven. Els nous governants de l'ajuntament els van instar perquè deixessin lliure l'església del Convent que havien ocupat fins al moment, dient com a únic argument que no volien compromisos. Aquest fet va ser el que accelerà la construcció del nou casal.

El Sr. Blasi, director del Banc de Tortosa, els havia concedit un préstec i es volia

L'Orfeó Ulldeconenc celebra enguany les noces d'or amb un ampli programa d'activitats

L'entitat la formen ara 45 cantaires, mentre que en els seus inicis n'eren més de cent

■ Ulldecona.— Enguany l'Orfeó Ulldeconenc celebra les noces d'or i per aquest motiu la junta directiva de l'entitat ha programat un seguit d'actes que es portaran

LURDES MORESO

a terme durant tot l'any, com ara un festival musical, una cantada de caramelles pels carrers de la població i una exposició amb fotografies i cartells de l'entitat. Aquesta entitat musical va constituir-se l'any 1947,

i des d'aquell moment han passat per l'orfeó un nombre incalculable de vilatans. Ara formen l'orfeó unes 45 persones, nombre que canvia sovint, ja que hi ha membres que abandonen l'entitat per un temps. Tot

i això Teresa Vericat, presidenta de l'Orfeó Ulldeconenc, explica: «Quan es va fundar l'orfeó l'any 1947 tenia 130 cantaires, nombre que s'ha anat reduint considerablement al llarg dels anys.»

La presidenta de l'Orfeó Ulldeconenc hi afegeix: «Hi ha una part dels membres de l'orfeó que hem entrat a formar part de l'entitat des de molt menuts i per nosaltres l'orfeó forma part de la nostra vida, no ens ho podríem deixar.» Segons Teresa Vericat, dintre l'Orfeó Ulldeconenc existeix un fort vincle familiar: «Molts de nosaltres som família, gran part dels matrimonis que formen part de l'orfeó s'han conegut dintre l'entitat.»

Els 45 cantaires de l'Orfeó Ulldeconenc es reuneixen una vegada a la setmana al teatre municipal de la vila per tal d'assajar, però quan s'acosta una actuació incrementen el nombre de sessions de preparació. Enguany, amb la celebració de les noces d'or, hauran de reunir-se moltes més vegades de l'habitual.

Entre les actuacions previstes per enguany, el 17 de maig es farà un festival musical, en què participaran: Rossinyols del Montsià, Veus de l'Esplai, Grup d'Havaneres Mediterrània, A Capel·la Sixtina i l'Orfeó Ulldeconenc. Una altra de les actuacions programades serà la cantada de caramelles que es farà per Pasqua Granada. A l'agost, durant

Els membres de l'Orfeó Ulldeconenc es reuneixen una vegada a la setmana per assajar. Foto: EL PUNT.

les festes de la vila d'Ulldecona s'organitzarà una trobada de corals.

Per tal que en anys posteriors es recorde la celebració del cinquantè aniversari de l'Orfeó Ulldeconenc, els membres de la junta directiva de l'entitat han previst editar un llibre sobre la història de l'Orfeó, que probablement es

publicarà al setembre. Tot i que l'Orfeó Ulldeconenc es va fundar l'any 1947, ja feia dos anys que un grup de persones es reunien a cantar caramelles a Amposta perquè la Guàrdia Civil els ho va impedir, els van acusar d'anar a fer un miting.» En l'època del franquisme l'Orfeó Ulldeconenc tenia prohibit cantar *La sardana de la pàtria*, *Els segadors* i *El cant de la senyera*, però segons la presidenta de l'entitat, a Ulldecona es cantaven igual.

Vicent Aubà, fundador de l'entitat. Vicent Aubà també va ser el promotor d'un grup de teatre, format pels mateixos cantaires, i d'una escola de música que va obrir el 1947.

El precedent de l'Orfeó Ulldeconenc el trobem en l'Orfeó Montsià, també fundat per Vicent Aubà, orfeó que va desaparèixer durant la Guerra Civil espanyola. L'Orfeó va ser perseguit durant els anys de la guerra i durant els primers anys del franquisme. Segons Teresa Vericat: «En una ocasió els cantaires no van poder anar a cantar caramelles a Amposta perquè la Guàrdia Civil els ho va impedir, els van acusar d'anar a fer un miting.» En l'època del franquisme l'Orfeó Ulldeconenc tenia prohibit cantar *La sardana de la pàtria*, *Els segadors* i *El cant de la senyera*, però segons la presidenta de l'entitat, a Ulldecona es cantaven igual.

han passat gairebé tots els xiquets del poble. «Abans l'Orfeó estava més viu que ara, recordo quan passàvem les tardes dels diumenge assajant, primer teatre, després cantàvem, també jugàvem, vaja que ens ho passàvem molt bé», explica Teresa Vericat.

Orfeó Montsià

El precedent de l'Orfeó Ulldeconenc el trobem en l'Orfeó Montsià, també fundat per Vicent Aubà, orfeó que va desaparèixer durant la Guerra Civil espanyola. L'Orfeó va ser perseguit durant els anys de la guerra i durant els primers anys del franquisme. Segons Teresa Vericat: «En una ocasió els cantaires no van poder anar a cantar caramelles a Amposta perquè la Guàrdia Civil els ho va impedir, els van acusar d'anar a fer un miting.» En l'època del franquisme l'Orfeó Ulldeconenc tenia prohibit cantar *La sardana de la pàtria*, *Els segadors* i *El cant de la senyera*, però segons la presidenta de l'entitat, a Ulldecona es cantaven igual.

Vicent Aubà va formar part de l'Orfeó Ulldeconenc tota la seua vida, tal com explica Teresa Vericat: «Va viure entregat a la música

encarregar el projecte de la construcció de l'edifici a l'arquitecte Sr. Montguió. Però la suma econòmica era massa elevada i l'entitat no disposava de massa diners, per la qual cosa s'havia de fer a crèdit. Tot i això es va acabar accedint al projecte de l'arquitecte i acceptant de demanar el crèdit.

Es va convocar una Junta General, on van acudir tots els cantaires i socis, i van acordar dur a terme la construcció del casal ells mateixos, amb les pròpies mans; els socis serien els encarregats de portar fins a l'obra el material de pedra, calç i arena necessaris, mentre que treballarien també peons, i ho farien a jornal de vila, és a dir, sense cobrar res (ja que tampoc contribuïen a pagar res), i els que no treballessin, havien d'aportar una quantitat monetària.

El 22 d'octubre es va fer una festa per celebrar la col·locació de la primera pedra del casal, amb la benedicció del canonge Matamoros, de tal manera que el 5 de desembre de 1924, ja va ser possible organitzar-hi la primera festa al local, que van anomenar també, Orfeó Montsià.

Tot i que la seva construcció havia anat força bé, el seu pagament els va portar més problemes dels que havien calculat o del que els havien fet creure en un principi, ja que van ser enganyats per una sèrie de persones amb les quals havien confiat en un principi, però finalment, gràcies a l'ajuda d'uns altres, van solucionar els maldecaps (més tard els tornaren a sorgir entrebancs).

No hem de deixar de banda, però, que juntament amb tot aquest tràfec del local, hi havia la massa coral, que anava augmentant

el nombre de components i de repertori i s'anava perfeccionant artísticament.

Cal destacar amb el tema dels assajos, que eren tan sagrats per als orfeonistes d'aquells anys, que al nou local hi havia dues grans pissarres, on a cada assaig apuntaven a les persones que hi faltaven i les que restaven allí durant tot el curs, era la cosa a la qual els cantaires tenien més por, ja que el fet de veure's apuntats en aquella pissarra els recordava que no havien complit durant tot el curs amb el deure de bons orfeonistes.

Aquests fets, juntament amb la vegada en què es va posar malalt Moreira i durant tres mesos fou substituït per Josep Homs, que impartia les lliçons que des del llit li dictava el mestre, remarquen la importància que l'Orfeó tenia per a aquells cantaires i, com no, per al mestre Moreira.

D'entre els concerts que van fer fora de la vila, en destaquen uns quants, com la vegada que van anar a cantar a Tortosa. Per a aquesta sortida també van afegir noves peces d'entre les quals es trobaven *El pardal*, *Fum, fum, fum* i *Himne a la Verge de la Cinta*, patrona de Tortosa.

I un mes més tard, per la festa de Puríssima i, invitats per aquesta mateixa associació, van anar a cantar a Vila-real per l'actuació de la qual es van incorporar de nou altres cançons entre les quals destaquen *Les fulles seques*, *A bon redó* i *la Villanesca Espiritual de Gerrero*.

Un altre lloc on viatgaren va ser Amposta, es van traslladar amb carros dels cantaires i es van allotjar en cases particulars. També van anar a Santa Bàrbara, aquesta vegada amb tren. Aquell dia feia molt mal temps i havien d'actuar a la plaça, però com que no va ser possible, el rector, Mossèn Milian els va obrir l'església perquè el fessin allí, es va omplir de públic. Altres viatges foren a llocs com Castelló, Almassora, Morella i Alcalà, on van tenir èxit a totes i cadascuna de les

poblacions.

Una vegada s'havien instal·lat del tot al local, es va pensar en muntar un servei de cafè com a lloc de reunió per als cantaires, del qual també s'encarregaria la mateixa entitat. Es posaren d'acord sobre el preu del mobiliari, però com que no hi havia fons, dos dels components firmaren una lletra i el negoci va anar tan bé que el mateix any ja la van pagar.

Per atendre el local, van nomenar conserge Màrtir Borràs, que va viure allí amb la seua família. També van comprar una màquina de fer cinema, de la qual en portava l'administració la Junta i els donava alguns beneficis, però pocs.

L'any 1925, es va organitzar el cos escènic (teatre), que va començar preparant obres del mateix mestre: *Or i plom*, *La criada nova*, *Casoris i casaments*, *El carro del vi* i *La Ressurrecció*.

Per la seva banda, els membres de l'orquestra, formada per un grup d'uns quaranta joves entusiasmats, dirigits pel mestre Moreira, van debutar l'any 1926. El conjunt estava dividit en dos contrabaixos, dos violoncel·les, una viola i molts violins, també hi havia alguns instruments de vent (flautes, trombons i clarinets). El director era tan infatigable que aviat va començar a actuar amb una gran perfecció, de manera que van començar a assajar la *Missia Pontifical* de Perossi a a gran orquestra i per la Festa Major de Sant Lluc la van interpretar juntament amb l'Orfeó Montsià.

Rarament tocava a ball, però un cop mig desfeta amb la marxa de Moreira, va ser quan va tenir un protagonisme més gran, ja que feien ball molt sovint amb una formació reduïda de set o vuit músics i també tocaven a les sarsueles preparades pel mestre Solé (en parlaré més avant).

5.1. Joan Moreira Ramos

Va nàixer l'any 1876, a Lleida, i morí a

Tortosa el 1950. Fill de D. Valeriano Moreira, músic militar de 1^a. La seva mare era de Tortosa. Mort el seu pare a una jove edat, ingressà d'escolà a la Catedral de Tortosa; el seu cognom indica que era d'ascendència gallega. Va aprendre música amb mossèn Baixauli i altres i després va entrar al Seminari, on estudià la carrera eclesiàstica durant onze anys i va ser íntim amic de mossèn Sol. Abandonats els estudis, va contenir matrimoni amb la senyora Carmen Montesinos Revoltós i l'any 1905 fundà l'Orfeó Tortosí i, més tard, l'Escola de Música del Seminari. Posteriorment es va traslladar a Ulldecona per portar la direcció comptable de dos fàbriques.

El 1922 funda l'Orfeó Montsià, que va estar ple d'èxits. Tot i això, la seva vida privada va ser molt dolorosa, ja que en poc menys de vuit anys tres dels seus fills, Lluís, Carmen i M. Cinta, van perdre la vida, de manera que l'any 1930 va tornar a Tortosa.

5.2. Marxa el mestre Moreira:

L'any 1930, en una Junta Directiva, José Nofre, els anuncia el seu propòsit de deixar la presidència per qüestions polítiques (pensava que la massa coral i la política eren incompatibles) i va cedir el càrrec a Baptista Querol. Amb la seva marxa, Nofre es va emportar amb ell la meitat dels cantaires, de manera que l'Orfeó se'n va quedar tan sols amb 125.

El mateix any, el mestre Moreira és reclamat a Tortosa per estar al capdavant d'una fàbrica, i s'hi va traslladar, de manera que va deixar la direcció de l'Orfeó Montsià, cosa que, juntament amb la marxa de Nofre, va esfondrar encara més la massa coral, que, poc a poc perdia entusiasme. Per conservar-la, el senyor Moreira els va dir que aniria un cop o dos a la setmana per assajar-los, però només ho va fer durant un parell o tres de setmanes i després els va

dir que ja no hi podria anar més. Moreira va dir a l'última reunió, on estaven tots els socis, que si s'unien podrien trovar entre tots un nou mestre director a fi d'evitar que es desfés el grup.

Van estar un temps sense assajar ni fer cap concert, de manera que van sol·licitar al Sr. Alfonso, pianista de Benicarló, que en preparés un. Aquest va acceptar i van oferir un gran concert, en el qual el Teatre es va omplir. Per trobar un suplent del gran mestre Moreira, van haver d'anar a Barcelona Juli Febrer, Miquel Muñoz i Bautista Oms; visitaren l'Orfeó Català, explicaren al senyor Millet la situació en què es trobaven i li van demanar que els orientés. Aquest els va recomanar Normand Solé, que dirigia l'Orfeó l'Atlàntida. Després de parlar amb ell de les condicions econòmiques i d'haver vingut un dia a veure cantar l'Orfeó, va acceptar.

L'entrada del Sr. Solé i la sortida de José Nofre va comportar molts de canvis a la vida musical que s'havia portat a terme fins aleshores. Mentre que en l'etapa del Sr. Moreira tothom era ben rebut independentment de la seua ideologia, amb el Sr. Solé es va començar a mesclar la política. Es va transformar en una societat on anava gent del Partit Catalanista, apèndix de l'Esquerra Republicana. Les persones de dretes simpatitzants de la Lliga havien marxat amb Nofre.

El mestre Solé no tenia l'empenta de Moreira, però, en canvi contava, amb una preparació musical molt acurada. En un principi venia dos cops per setmana a Ulldecona i al cap de poc temps s'hi va quedar a viure definitivament.

El primer que va fer el Sr. Solé, sabedor del moviment orfeonístic de Barcelona, va ser orientar-los perquè s'inscrivessin al Grup de Germanor d'Orfeons de Catalunya. El mateix any, els va animar perquè participessin en un aplec organitzat per la mateixa societat, on es reunien tots els

J.L. MATAMOROS

Els membres de l'entitat, en l'assaig del passat divendres.

Una actuació de corals celebrarà els 50 anys de l'Orfeó Ulldesonenc

Actualment l'entitat aplega a un total de 200 socis.

NÚRIA VENTURA/Ulldesona

**Amb un concert, el dia 2 de març a Ulldesona, on intervin-
dran el Cor Al-leluia de Tarragona, la Coral Vent de Dalt de
Tortosa, la Coral Santa Llúcia Darnòs i l'Orfeó Reusenc, s'i-
niciaran els actes de commemoració del cinquantè aniversari de la constitució de l'Orfeó Ulldesonenc.**

Aquesta entitat ulldesonenca que actualment té 45 cantaires i aplega uns 200 socis, va néixer oficialment l'any 1947 gràcies a l'impuls del mestre Vicent Aubà. Dos anys abans però, ja cantaven. A l'agost de 1945 una colla d'amics es va començar a reunir a casa del matrimoni Aubà Vericat i a l'octubre del mateix any van fer el primer concert a la plaça de l'Església d'Ulldesona amb 130 cantaires, segons va recordar Ramon Bel, de 77 anys i una de les poques persones que canten a l'Orfeó des de la seva fundació.

En els seus principis l'Orfeó comptava també amb una secció de teatre, un grup de cara-

melles i un esbart format cap als anys seixanta. Actualment en queda la Coral, formada per una quarantena de persones que assagen cada divendres. Ramon Bel va explicar també que «abans la gent participava més als assajos i mai no hi faltava ningú, si un dia plovia, inclús podiem anar a buscar-nos un per un i casa per casa. Ara amb la televisió i el futbol, els joves falten molt i tenen menys il·lusió».

Fa uns anys alguns dels cantaires de l'Orfeó van formar també el grup d'havaneres Mediterrània i hi ha un altre grup que canta caramelles.

L'Orfeó va ser perseguit per la policia franquista, que vigi-

lava tots els assajos que realitzaven, i més d'una vegada es va quedar sense poder cantar, però tot i així, va recórrer bona part del país amb el seu cant. D'aquesta època en queda el record i una medalla d'honor rebuda al Cercle català de Madrid.

Actualment, Dolors Sanjuan Aubà, néta del mestre fundador, i Gerard Fusté Vericat són els directores de l'Orfeó Ulldesonenc. La presidenta de l'entitat, Maria Teresa Vericat va explicar que fa mesos que treballen en els actes commemoratius del cinquantè aniversari de l'entitat que se celebraran al llarg del 1997.

Dins de la Setmana de Cultura Catalana d'Ulldesona, el 17 de maig a part d'una cantada de caramelles, s'inaugurarà una exposició de cartells antics i fotografies de l'Orfeó Ulldesonenc. La coral també ha programat actuacions als quatre barris d'Ulldesona: les Ventalleres, els Valentins, el Castell i Sant Joan del Pas.

orfeons de Catalunya (n'eren 51) i algunes cobles. D'aquesta manera van emprendre el viatge el 12 de juliol agafant el tren cap a Barcelona. Era el primer cop que els dirigia en un concert. A partir de llavors, l'Orfeó emprèn de nou la seua trajectòria amb gran vitalitat. L'any 1931 visiten Benicarló amb motiu de la Festa Major.

Proclamada la República, amb motiu de la visita del Sr. Marcel·lí Domingo a Tortosa, se li ofereix un homenatge en què pren part l'Orfeó Montsià. Posteriorment al concert foren rebuts pel ministre d'Instrucció Pública i Belles Arts.

El Sr. Solé era un bon pianista, de manera que va intentar refer l'orquestra i va començar a preparar sarsuela. Va escollir les millors veus que hi havia a la massa coral i les va acompanyar amb una orquestra de dotze o tretze músics. Aquests eren els mateixos que, amb una formació més reduïda, s'encarregaran d'amenitzar els balls.

L'any 1932 es crea la biblioteca i en queda com a encarregada Pietat Fabra. També la Junta acorda la publicació del butlletí per comunicar-se amb els socis i a la vegada perquè tothom que volgués, tingués l'oportunitat de desenvolupar les seues qualitats literàries.

Quan s'havien de fer desplaçaments per actuar a altres llocs, el mitjà de transport que utilitzaven era el carro i, d'aquesta manera, van anar fins a Tortosa, Vinaròs, la Galera, Godall, etc. En els casos en què el desplaçament era més llunyà, com va passar amb Morella o València, hi anaven amb autocars o camions. Els viatges podien ser molt llargs, ens podem fer una idea sabent que quan van anar a València, l'any 1932, van utilitzar un autocar (on anaven les dones) i cinc camions (per als homes), viatge en què per fer 200 Km aproximadament, van tardar prop de cinc hores.

Però amb els diners seguien havent problemes. L'entitat, per construir la seua seu social, havia demanat un préstec al Banc de Tortosa de 250.000 pessetes. I en aquell moment en quedaven per pagar unes 130.000. De manera que La Caixa, ara demanava qui es feia càrrec del deute econòmic de l'Orfeó. Finalment va dir que subhastaria l'edifici. Davant de la possible pèrdua del local que tant els havia costat aconseguir, van fer tot el que van poder per solucionar el problema i després d'uns quants entrebancs, la nova Junta va aconseguir, mitjançant la Generalitat, que la Caixa d'Estalvis es fes càrrec del deute i que l'obra social de la mateixa Caixa els fes un donatiu per poder pagar els interessos, amb la qual cosa l'entitat només havia de pagar la part corresponent a l'amortització del capital (l'últim pagament es va fer l'any 1936).

La Caixa els va dir que tenia la intenció d'obrir una sucursal a Ulldecona i van proposar al grup que si els la deixaven instal·lar al seu local podrien pagar l'amortització del lloguer, els orfeonistes van acceptar i de seguida va venir l'arquitecte i el delegat d'obres de la institució de La Caixa a examinar el local i fer plànols.

Damunt el cafè es faria el pis del delegat; a sobre del que era l'habitació de música, s'instal·laria una sala d'exposicions; les oficines serien els baixos amb porta al carrer Major. Però aviat es va escampar la notícia per la població i el president rebia una comunicació: no ra possible portar a terme el projecte, perquè alguns senyors d'Ulldecona havien dit que si es feien oficines a l'Orfeó, ells, igual que molts altres, no serien clients de La Caixa. Així que ho van deixar córrer tenint en compte que aquesta era una institució per a tots i no volien crear discrepàncies.

A principi de 1935 es renova la Junta, Baptista Querol deixa la seva tasca a Alejandro Peris. Però aviat va ser traslladat a Reus amb la seua família, de manera que Baptista Querol va tornar a ocupar el càrrec de president. Per la seva banda, l'Orfeó seguia amb el seu treball cultural; classes d'ensenyament primari i secundari, assaigs de l'orquestra i la coral, festivals, teatre, sarsueles... un repertori molt extens.

L'any 1934, i a causa dels fets del 6 d'octubre, que havien estat especialment virulents al poble, l'Ajuntament els va donar una subvenció per a festes de 5.00 pessetes, (la mateixa que havia donat a les altres entitats de la població), però l'entitat no va trobar bé que donessen els mateixos diners a totes les entitats ja que pensaven que no totes tenien activitats programades ni amb tant de moviment de gent, per això van creure convenient organitzar les festes pel seu compte i van editar un programa al marge de l'Ajuntament. Al migdia solien fer sardanes o vermut "dansant"; a la tarda, cinema; al vespre, ball i a la nit, solien representar sarsueles. Aquest programa paral·lel va ser un èxit total.

Durant els primers mesos de l'any 1936, es va tornar a renovar la Junta, en la qual va quedar com a president Miquel Muñoz. Aviat es produeix la revolta militar (s'inicia la Guerra Civil); molts jòvens deixen el poble. És al desembre del mateix any quan el Sr. Solè se'n torna cap a Barcelona. A partir d'aquest moment ja tan sols es va fer cinema algun diumenge o dia de festa i es va organitzar algun ball per acomiadar les noves quintes que se n'anaven cap al front. L'Orfeó va decaure completament. Durant els anys de la Guerra Civil (1936-1939), l'Orfeó va estar totalment parat fins al punt de desaparèixer. Però l'Orfeó no havia mort encara.

6. L'ORFEÓ ULLDECONENC

Com a conseqüència de les dures condicions de vida que va comportar la Guerra Civil (en la qual els hòmens es veien obligats a allistar-se a l'exèrcit, mentre que les dones es quedaven a casa a cuidar dels xiquets, fins i tot de vegades s'havien de refugiar en un lloc segur), la vida musical a Ulldecona, com a quasi tot Espanya, també es va veure afectada, de manera que, tant l'Orfeó Montsià com les seues activitats, van sofrir un estancament a partir de l'esmentat esdeveniment històric.

Però, un cop acabada la Guerra, tot i que n'havien quedat rastres (morts amb destruccions d'estructures familiars, desastres materials...), els ulldeconencs van demostrar que el gran sentiment que els havia unit feia uns catorze anys continuava vigent, així que, per iniciativa de Vicent Aubà i Domènech, un grup d'amics de la mateixa colla que havien format part de l'antic Orfeó Montsià va decidir reagrupar-se formant un cor exclusivament compost per veus masculines, en el qual cantaven caramelles amb un gran èxit (més avant explicaré què eren), tres cordes diferents (tenors primers, tenors segons i baixos) i al qual van anomenar la Colla Artística.

Aquest reduït grup d'unes catorze persones va seguir la tasca artística fins a l'any 1947, quan el mateix senyor Vicent es va encoratjar de nou i va afegir a aquest cor

veus femenines i blanques (infantils). D'aquesta manera va començar la nova etapa d'un nou orfeó, al qual no van permetre de batejar per segona vegada amb el nom d'Orfeó Montsià perquè no se'ls va concedir el permís per part de les autoritats, ja que deien que l'antèior era una entitat roja i separatista (anaven en contra del règim establert), per la qual cosa es van posar el nom d'Agrupació Artística Musical, al qual havien d'afegir a més a més que era de "Educación y Descanso" perquè ho exigia així el govern, si no ho feien, no n'era possible la seva formació. Fins i tot, per anar a fer concerts, van haver de fer un carnet a tots els cantaires on ho afirmés (tot i que n'hi havia molts que estaven totalment en contra del règim). Al cap de pocs anys, va passar al nom d'Orfeó Ulldeconenc, però amb la condició que el president fos del règim.

En la primera Junta que hi va haver ja es va formar la massa coral com a entitat, en la qual va quedar Vicent Aubà com a director fundador (hem de tenir en compte que molts punts d'aquesta tasca orfeonística són comuns amb l'antic Orfeó Montsià, ja que el senyor Vicent va rebre l'ensenyança del gran director J. Moreira i, com qualsevol bon alumne, va seguir amb el seu exemple, amb un gran entusiasme) i es va nomenar el primer president, que ja havia estat l'últim a exercir aquest càrrec en l'anterior Orfeó i considerat "el número 1 de tots els socis".

Es va decidir el que pagarien els socis a l'any, que seria l'insignificant preu d'una pesseta. En un principi no va ser gaire gran el nombre de socis que s'hi va apuntar, però l'Orfeó va trobar la forma d'atraure el poble (fent pagar entrades als que no eren socis de manera que s'hi apuntaven; amb excursions que venien subvencionades...), però no va ser gens difícil, ja que s'ha de tenir en compte que es tracta d'una entitat d'oci i sempre agrada més que una que no

ho siga, i encara més en aquells temps en els quals no hi havia més distraccions.

La majoria de les persones que van presidir o van formar part de la Junta de l'Orfeó, posteriorment, van ser escollides pel mateix director, sobretot en casos en què l'entitat es començava a enfonsar, en disminuïen les activitats, ell hi intervenia i intentava introduir persones que no formessin part de la massa coral, de manera que se n'eixamplava de nou el nombre. Els presidents que ha hagut després d'Agustí Labèrnia han estat Agustí Raga Vilar, Juan Monné Robert, Ramón Callarisa Callarisa, Juan José Castell Gavaldà, Joan Obiol Elies, Enrique Itarte Romeu i M. Cinta Caballé.

L'Orfeó va començar a organitzar moltes activitats per al poble, es pot dir que totes les que s'hi duïen a terme eren a càrrec seu. La que més va destacar va ser el quadre escènic (teatre) de l'Agrupació Artística Musical (es va anomenar així pel mateix nom que rebia l'Orfeó i també n'hi havia d'infantil), que ja existia abans de la formació de l'Orfeó i que també havia estat creat per iniciativa del senyor Vicent. La diferència era que havia augmentat, ja que, llevat de dos o tres persones, la resta eren cantaires. Brindaven al públic amb fragments (còmics, drames...) de diverses obres d'entre les quals hi havia: *¿Quién me compra un lio?*, *Anacleto se divorcia*, *Terra Baixa*, *¡Vamos pa Cai!*, *Padres que tenéis hijos*, *Préstame a tu suegra*, i moltíssimes més.

A part del grup escènic, hi havia altres seccions sorgides de l'entitat com ara els Pamperos (cançons mexicanes), una rondalla de guitarres (ensenyades pel senyor Vicent) que van debutar el 7 de desembre de l'any 1967, l'esbart (ballets de cançons populars catalanes com ara sardanes), sense oblidar l'Orfeó Infantil (ja que la massa coral comptava amb un gran nombre de xiquets) que també va fundar el mateix

Vicent amb uns trenta xiquets, que després van passar a ser tot xiquetes. Aquest petit (comparat amb el centenar de cantaires que hi havia en tot l'Orfeó) grup va recórrer bastants llocs de Catalunya, on va guanyar trofeus en alguns concursos i actuacions en què va participar.

Destaquen algunes activitats organitzades per l'Orfeó com ara el repartiment de regals als xiquets el matí de Nadal, o les grans carrosses que creaven, que hi havia anys que en feien fins a tres. Cal destacar

que, tot i haver esmentat aquestes diferents tasques, n'hi havia més. Tot i això, l'Orfeó també va tenir èpoques de decaiguda, com ja he dit anteriorment, en què es van deixar de fer aquestes activitats.

Però no ens podem deixar el més important, els assajos, perquè, com totes les activitats que es realitzen en grup, feia falta temps de preparació i esforç que suposava, d'una banda, moltes dificultats, ja que tenien cap mena d'estudi musical, amb la qual cosa perdien més temps per aprendre les obres, però d'altra banda, com que ho feien a gust i els agradava, feien el possible per aprendre-ho com més ràpid millor.

Per solucionar d'alguna manera aquests petits entrebancs, el director va fer una Escola de Música, en la qual ell mateix impartia les classes, a més a més, ho feia a casa seua (al número 10 del carrer Sanjurjo, actual Carrer Sant Antoni), assignant una habitació (menjador, cuina, dormitoris...)

per a cada classe (perquè no anaven tots al mateix grup, sinó que els separava segons el nivell musical que tenien), a part, com que dirigia la Banda de Música d'Ulldecona, també els repartia per instruments. Per últim, tenia una sala, a prop del menjador, en la qual sempre hi havia una fila de cadires amuntegades, preparades per als cantaires, que, quan arribaven, les col·locaven en ordre per poder assajar.

Normalment, hi havia tres nits d'assaig; els dilluns assajaven les veus masculines (tenors primers i segons, baixos i barítons), en dimecres hi anaven les dones (contralts i soprans) i els divendres s'ajuntaven tots per fer assaig general. La voluntat i l'entusiasme que envoltaven el mestre Vicent feien que moltes nits es quedés fins a altes hores de la matinada per arreglar les partitures per als concerts o fins i tot passar-les ell mateix a mà, separades per cordes (així era més fàcil per als orfeonistes), de vegades també feia els programes dels concerts.

Mentre ell es dedicava a això, la resta d'homes i persones adultes de l'Orfeó, s'ocupava de portar totes les noies joves a casa, amb "setilenos" (per fer llum), fes el temps que fos, ja que la disciplina dels pares era molt diferent a l'actual, de manera que, després de cada assaig, acudien de seguida a casa i sempre acompanyades.

Una altra cosa curiosa és que tot i que hi havia un gran nombre de components, quan hi faltava algú més d'un dia, se'n adonaven de seguida, i anaven a veure què li passava. En el cas de les obres teatrals, els assajos eren diferents, es feien a la casa que els venia millor, i amb la freqüència que els era convenient segons com la portaven d'avançada. Finalment, entre unes activitats i les altres, la majoria de persones acabava assajant totes les nits de la setmana, encara que no sempre fos pel mateix, de manera que la casa del mestre Vicent sempre estava oberta i plena de gent.

La casa del mestre Vicent era molt acollidora, però no hi podien estar allí per sempre, així que van buscar altres locals (l'edifici que havia construït l'antic Orfeó Montsià va passar a mans de l'Ajuntament el 1945, venut per 500.000 pessetes, per la viuda del senyor Nofre, que l'havia comprat després d'haver mort ell) on poder dur a terme els assajos i poder tenir un lloc fix on puguéssin guardar el material, per la qual cosa van decidir demanar un local a l'Ajuntament, que els va concedir el Casal de l'Orfeó Montsià (on actualment hi ha els vestuaris) on també assajava la Banda.

Però al cap d'uns anys es va haver de restaurar quasi tot el local (per a l'entitat de la Passió) i van haver d'abandonar-lo un temps, durant el qual van estar al lloc on avans hi havia el Convent de les Carmelites Descalces (antic hospital de la vila), el van haver d'arreglar una mica perquè estava en mal estat. Més tard es van traslladar al Cine Savoy (Murada de Baix), i de vegades anaven també al cine Victòria. Quan es van acabar les obres a l'Orfeó Montsià, van tornar a assajar-hi, però aquesta vegada al pis de dalt (s'entra per la porta del costat de la principal, al carrer major).

No ens podem deixar de banda, però, els grans concerts que eren capaços d'oferir al públic; van viatgar molt fora de Catalunya (per a la qual cosa sempre havien d'escriure una mena de carta formal en què havien de demanar permís), sempre quedaven bé

perquè era el moment culminant de la seva història, ja que va arribar a comptar amb més d'un centenar de cantaires, d'entre els quals la majoria eren joves, sense comptar els socis. Aquests agrupaven quasi tota la població i també els acompanyaven als viatges, era com una mena d'excursió. En aquells temps, sobretot després d'una Guerra, les carreteres no eren molt adequades per viatjar i els mitjans de transport eren escassos i lents, però no els importava.

El tema monetari, tot i ser una entitat que no comptava amb gaire capital, no els suposava cap problema, ja que la majoria de vegades els ho subvencionava la FCEC (Federació Catalana d'Entitats Corals) o algunes vegades el mateix govern. De totes maneres, de vegades feien servir una estratègia per a tenir alguns diners extres (augmentaven els diners de les factures, de forma que en sobraven i se'ls quedava l'entitat). Malgrat tot això, aquest era un tema que no els interessava gaire, sobrevivia amb poc.

De les sortides més llunyanes, tots recorden els anys que van estar a Madrid, que no en van ser pocs. L'any 1951 va ser el primer; el viatge va durar quaranta hores, però s'ho van passar molt bé, perquè van anar amb tren, tenien tot un vagó per a ells sols i van estar tot el viatge cantant. Un cop allí, van cantar a Radio Nacional d'Espanya, després a l'Ajuntament de Madrid (Salón Dorado) i al Cercle Català.

El mateix any van viatjar fins a Montserrat (Barcelona), on es celebrava el primer aplec d'orfeons amb motiu del cinquantè aniversari de l'Orfeó de Sants. El 25 de maig de 1952 van anar-hi un altre cop un gran nombre de persones, exactament noranta. A l'abril de 1955, van tornar a Madrid, però no van poder brindar el concert perquè va ploure i el lloc on cantaven no tenia sostre. Van tornar al maig, i aquesta

vegada sí que van poder-lo fer. El 1959, van anar a Reus. Els anys 1961, 1964 i 1971 van ser uns dels més significatius, el dia 1 de maig se celebraven les anomenades demostracions sindicals a Madrid, organitzades pel general Franco, que també hi assistia (una de les coses que més impactava els cantaires, era la gran filera d'hòmens armats que hi havia al voltant del camp, protegint del general).

El director general de tots els orfeons catalans, Sanmillan, viatjava personalment a veure cantar cadascun d'aquests, ell era l'encarregat de jutjar si un orfeó tenia prou qualitat per presentar-se a les demostracions o no, a l'Orfeó sempre el va autoritzar per poder anar-hi, el tenia molt ben considerat.

En aquesta trobada on s'ajuntava un gran nombre de persones que mostraven tota classe d'activitats (esportives, musicals...), només entre els orfeons, ja n'arribaven a ser uns 500, interpretaven dues peces, dirigits per Sanmillan. Es quedaven a Madrid durant tres dies: el primer feien l'assaig general; el segon, el concert; el tercer el dedicaven a visitar un monument, diferent cada any, de la mateixa ciutat.

Com que hi havia moltíssimes persones que anaven en contra del règim franquista, el dictador organitzava aquestes grans trobades com una mena de representar Espanya de cara a la societat d'una forma en què es millorés la visió exterior sobre el país.

Els cantaires van aconseguir deixar marcada d'una manera especial la seva presència a Madrid, una prova per justificar això, és destacar un dels fets anecdòtics que hi van viure: un dels primers anys en què van anar-hi, van entrar a un bar i, per mitjà d'un castellà embrutat pel català, alguns dels cantaires que sempre portaven la veu cantant a l'hora de fer bromes, van

preguntar al cambrer, "¿Tiene una cassuela de tierra?". En veure que aquest no l'entenia es va sentir obligat a explicar-li què era: "¡Sí, hombre! ¡Aquello con lo que guisan las mujeres, collonos!" Finalment, quan el va entendre, els va traure el que demanaven i van demanar conyac i llima i van fer calmant. Als del bar els va agradar tant que tots els anys preguntaven "por los catalanes, los del calmant".

En un dels concerts celebrats, en què es trobaven davant de Franco i Enrique García del Ramal (ministre), el senyor Vicent va demanar als seus cantaires una cançó dient-los: "Apa nois, som-hi! Els cantarem la Sardana de la Pàtria!" (diu així: "Fills de la Terra Catalana..."). Els orfeonistes es van atemorir pensant que acabarien tots a la garjola, però no va ser així.

D'altra banda, hi havia les europeades, on hi havia representacions orfeonístiques de tot Europa. La primera a la que van anar va ser a València, l'any 1967. La segona es va donar a Marbella el 1975. La FCEC era l'encarregada de subvencionar aquests viatges. Tant les demostracions sindicals com les europeades no eren més que un tipus de jornades folclòriques, no tenien cap intencionalitat competitiva.

L'any 1971, van tornar a estar a Madrid per Nadal. Van actuar a Televisió Espanyola i el dia següent van fer un recital de nades

al Palau d'Exposicions i Congressos del Ministeri d'Informació i Turisme. El 26 d'octubre van tornar a Reus.

A banda d'aquestes sortides, en feien d'altres a sectors més propers de la comarca (Tortosa, Vinaròs...), o dintre la mateixa

(Santa Bàrbara, Freginals, Alcanar...) i, com no, al mateix poble. L'Orfeó era prou sol·licitat, ja que va ser un dels primers de la comarca a fundar-se, per la qual cosa tenia molt de prestigi per a la resta de la regió. La majoria d'actuacions (per no dir

totes), les repartien de manera que quedaven dividides en dues parts; a la primera, sortia el quadre escènic a representar una de les seves obres; i a la segona, l'Orfeó cantava tres o quatre peces.

Un altre fet anecdòtic que prova la voluntat incansable del senyor Vicent i els seus "deixebles", va ser un dels anys en què van anar a cantar a la festa de la Verge de la Cinta, a Tortosa, on també actuava l'Orfeó Tortosí, els ulldeconencs van cantar tan bé que van deixar bocabadats la resta de cantaires que s'hi agrupaven. Quan es va convocar un altre concert conjunt, es va escampar la veu que els tortosins s'estaven preparant molt per tal què, aquest cop estiguessen a un nivell més igualat, però va ser quan el mestre Vicent va preparar una de les peces més difícils del cant coral, de manera que els tortosins es van quedar, de nou, assolats.

D'altra banda, es cantaven les caramelles (un dia al poble i l'altre fora,

normalment a Amposta o la Ràpita), a les que només anaven els hòmens. El costum era anar per la vila amb una cistella i oferir una cançó per a una persona en especial, la qual ho demanava per iniciativa pròpia o d'un familiar o amic amb la intenció de fer-li una sorpresa, després d'haver cantat la peça es dipositava una propina voluntària dins la cistella.

El dia en què es realitzava a Ulldecona, pocs dies després es feia un dinar de germanor, en el que el senyor Vicent invitava els representants de les corals de la comarca, que era una manera de crear un gran ambient. Un dia que van anar a Amposta havien d'anar a unes trenta cases, van començar cap a les nou del vespre i a mesura que cantaven, com a la gent li agradava tant, els anaven demanant de cantar a més llocs, de manera que aquestes trenta van passar a ser-ne cinquanta i van acabar a la una del migdia següent.

Les caramelles van estar uns anys sense cantar-se, però es feia una altra activitat semblant organitzada per La Caixa. Cada any escollia unes deu persones de la tercera edat i els anaven a cantar, era com una mena d'Homenatge a la Vellesa (es deia així). A banda dels que estaven designats per La Caixa, els orfeonistes aprofitaven per anar també a cantar als orfeonistes més veterans.

D'altra banda hi havia les Jornades Musiconadalenques organitzades per Enric Aubà (fill del director), que tenien una durada de tres dies, és a dir, divendres, dissabte i diumenge, durant els quals es feien diverses activitats d'entre les quals l'Orfeó s'encarregava de contractar cantautors, ballets, conferències... amb el seu propi capital, cosa que els feia perdre bastants diners, ja que les persones que hi venien, la majoria de vegades, eren conegudes. L'última tarda era l'Orfeó el que oferia l'actuació protagonista.

Tot i que la qualitat de l'Orfeó en si era molt bona (hi havia grans veus) i que les cançons que cantaven eren peces de les més importants, la manera de cantar era diferent de la d'ara, hi havia més sardana, les cançons es cantaven amb molta força i a bandera desplegada, no tenien cap tècnica especial a seguir, però això era, juntament amb el gran nombre de cantaires, la raó per la qual sonaven força bé.

L'any 1972, l'Orfeó Ulldeconenc va pre-

parar un gran nombre d'activitats amb motiu de la celebració del 50è aniversari de la seva fundació, cal destacar l'edició també d'una revista en la qual explicaven breument la història de l'Orfeó, entre altres coses.

6.1. Vicent Aubà Domènech

Va nèixer a Ulldecona el 29 de març de l'any 1905 i va morir el 1987. Desde molt petit va començar a mostrar entusiasme per la música, entregant-se al seu estudi

amb vertadera passió. Va rebre les primeres lliçons del mestre Estellé l'Hereu, Director de la Banda de Música local; posteriorment, va aprofundir en els seus coneixements musicals, a les ordres del Sr. Moreira.

Fundà i dirigí la Colla Artística; el 1931 fou elegit pels músics de la Banda Municipal de Música d'Ulldesona per a ser director, tasca que portà a terme fins a l'any 1943; el 1947 va fundar l'Orfeó Agrupació Artística Musical, més tard, Orfeó Ulldesonenc, que va dirigir durant trenta-vuit anys. Va ser el promotor de l'antiga societat de Teatre, formada pels mateixos cantaires, representacions de sarsueles i una important escola de música per la qual han passat quasi tots els xiquets del poble de diferents generacions. Fou també nomenat director nacional suplent, en cas de malaltia, del que llavors era director general, Sanmillàn.

També cal remarcar la Coral Infantil de l'Orfeó Ulldesonenc fundada per ell mateix,

amb uns trenta xiquets, que després es quedarien tan sols amb xiquetes.

Del seu matrimoni l'any 1937 amb M. Dolors Vericat Forcadell, una de les primeres soprans de l'Orfeó, naixen els seus dos fills Enrique i Lolita, aquesta es casa amb Ignasi Sanjuán, matrimoni del qual sorgeixen dues filles, Núria i Dolors. Una exemplar família artística.

7. ELS TEMPS CANVIEN

El senyor Vicent va ser-ne el director fins que a l'any 1983 va donar l'oportunitat a la seva néta, Dolors Sanjuán Aubà, d'exercir el càrrec de directora. En aquella època tenia tan sols disset anys, però tot i ser tan jove ja tenia experiència en el món coral, a causa que feia poc, havia creat una coral polifònica que ella mateixa dirigia i que havia estat com una continuació de l'antic Orfeó Infantil creat uns anys anteriors pel seu avi.

El 15 de juny del mateix any, es va retre un homenatge al mestre Vicent Aubà com a mostra de l'agraïment per tots els anys de vida que havia dedicat a estar per i amb l'orfeó. L'acte va estar ple d'activitats que van entusiasmar-lo.

El dia 18 de desembre de 1983, Dolors ja debuta com a directora de l'Orfeó Uldeconenc a Vinaròs. Els orfeonistes es van alegrar molt amb la nova directora, perquè he d'aclarir que, a part que el seu iaio havia estat el director, els seus pares també formaven part de la massa coral i sempre la portaven (tant a ella com a la seva germana Núria) als assajos i als concerts, de manera que els cantaires l'havien vist créixer i era un membre més de la família (tal i com era considerat l'Orfeó, a causa de la gran germanor que hi havia dintre el grup). Tot i tenir-li aquesta confiança, Dolors ha sabut guanyar-se el respecte de tots els components, malgrat ser-ne més jove que la majoria.

De la mateixa manera que Vicent havia seguit l'exemple d'un dels seus mestres més importants (J. Moreira), Dolors va fer el mateix amb el seu iaio, no obstant això, va afegir algunes transformacions que vénen donades pels canvis de temps, els quals havien canviat molt; ella, a diferència del seu antecedent havia rebut uns coneixements musicals acadèmics que donaven a conèixer nous sistemes de música i de cant (com ara en el tema de la polifonia), així que, els cantaires, acostumats a interpretar peces que es basaven amb els crits i bandera desplegada (com les sardanes), llavors van haver d'aprendre a saber mesurar el seu to de veu (fent forts i pianos) entre altres coses.

Les sis veus que hi havia en un principi havien passat a ser-ne quatre (baixos, tenors, contralts i soprans), tot i que hi ha cançons en què es conserva la divisió entre tenors, quedant tenors primers i segons,

com és el cas de *La Santa Espina*.

La massa coral va anar disminuint, ja que havien passat molts d'anys de la fundació del primer Orfeó Montsià i la majoria d'aquelles persones (que van seguir en l'Orfeó Uldeconenc) ja no hi eren presents. Amés a més, com ja he dit abans, els temps havien canviat i ara eren menys els jòvens que s'hi apuntaven, a causa de l'augment de distraccions d'altres tipus dintre la vila.

M. Cinta Caballé havia estat escollida presidenta feia molts anys pel senyor Vicent (no havia format mai part de l'Orfeó ni de la Junta), com a conseqüència que l'entitat es trobava en un moment de decaiguda i el mateix director va considerar (Dolors el va ajudar a prendre la decisió) que seria una bona solució que s'integrés gent nova per animar-lo. Aquesta senyora ho va aconseguir, entre totes les coses que va fer per l'Orfeó en podríem destacar una com és la d'haver inscrit la massa coral a la FCEC, amb la qual cosa sortien a fer més concerts.

Però tan aviat com Dolors va ser directora, M. Cinta va deixar el càrrec de manera que Miguel Fusté va esdevenir nou president, el qual ha ocupat el càrrec durant uns vuit anys, al final dels quals va cedir el lloc a la seua muller i fillola del mestre Aubà, M. Teresa Vericat Vizcarro, que actualment segueix amb la tasca. La Junta actual queda formada de la següent manera:

- Presidenta: M. Teresa Vericat Vizcarro
- Vicepresidenta: Lolita Aubà Vericat
- Secretària: Xelo Gauxachs
- Tresorer: Ignasi Sanjuán
- Vocals:
 - Lluís Fusté Ferré
 - Eduardo Calduch
 - José Gascó
 - Agustí Royo
 - Dolors Sanjuán
- Vocal i directora: Dolors Sanjuan
- Sotsdirector: Gerard Fusté Vericat (no forma part de la Junta)

El local que han utilitzat per assajar ha estat, fins fa poc, el mateix que feien servir últimament amb Vicent, que era el pis de dalt del Casal de l'Orfeó Montsià, també anomenat Teatre Municipal, però durant el mes de setembre de l'any 2000 va haver una forta pedregada que va causar grans danys materials a la població entre els quals s'inclou l'esfondrament del sostre de l'habitació on s'assajava, de tal manera que, des de llavors, assagen a la Casa de Cultura o, en el cas que aquesta estiga ocupada (per alguna exposició) en una de les sales de l'Ajuntament fins que el local estiga en bones condicions.

Actualment es paguen mil pessetes a l'any per soci.

Els assajos han canviat molt, són una nit per setmana que generalment correspon a divendres, llevat que tinguen una actuació molt important i siga necessari assajar més dies; segons l'època de l'any es comença a les 10.00h (cap a l'hivern) o a les 10.30h (cap a l'estiu).

Aquests són molt diferents dels d'abans; en l'aspecte del cant s'ha millorat moltíssim, ja que s'ha après a graduar la veu gràcies a la tècnica ensenyada per la directora, que hi posa moltes ganes (a més a més, cal esmentar que es desplaça cada divendres des de Tortosa a Ulldecona). D'altra banda, podríem dir que s'ha perdut responsabilitat per part dels cantaires, per exemple, en el tema de la puntualitat, que és un greu problema quan una activitat es realitza en un grup, ja que afecta un major nombre de persones.

Un dels concerts que han predominat han estat els aplecs, on, en un principi, es reunien tots els orfeons de la comarca meridional. Es van arribar a fer 21 aplecs a llocs diferents: Tortosa, Valls, Tivissa, l'Alforja (participant en aquesta va ser quan l'orfeó es va federar a la FCEC), etc. Fins i tot es va celebrar a Ulldecona l'any 1987, sent un gran èxit.

Però a causa de l'elevat nombre

d'orfeons que hi havia dintre les comarques meridionals (arribaven als cinquanta) a partir de l'any 1996 van decidir fer el mateix, però amb un sistema diferent que van anomenar Roda Coral, en la qual a més de reunir-se tots al mateix lloc, les poblacions que es prestaven voluntàries donaven una mitjana del nombre d'orfeons que volien rebre i cadascun anava al lloc on li venia millor, és a dir, ja no s'unien tots en un punt comú ni tampoc el mateix dia, sinó que cada diumenge ho feien en un lloc, com una mena de roda (d'aquí ve el nom).

Actualment, es segueix amb aquesta Roda Coral i l'Orfeó Ulldeconenc hi va tots els anys, inclús, un any es va organitzar aquí a Ulldecona, més endavant en parlaré. Hi ha alguna població que organitza el que els cantaires anomenen "matins cantant" on, com ja diu la paraula, tots els orfeonistes que van a una vila determinada (i que vulguen) i el director d'aquesta els assaja durant tot un matí les peces que han de cantar el dia en què es celebra la Roda Coral (per als ulldeconencs és entre març i abril).

Aquest és el primer concert de l'any al qual hi van, el pròxim són les caramelles, que solen ser a finals de maig, i es diferencien de les de l'època de Vicent principalment en tres aspectes: en primer lloc, només es fan a Ulldecona (abans es sortia fora); en segon, no es canta durant tota la nit, sinó que es comença cap a les 10 i acaba aproximadament a les dues de la matinada, per últim, no hi van tan sols els homes, sinó que ho fa tot l'Orfeó. Una de les tradicions que sí que han heretat del temps de Vicent és el dinar de germanor que es fa a l'ermita una o dues setmanes més tard de la nit de les caramelles. Al juliol es col·labora amb la Festa Medieval al Castell d'Ulldecona, organitzada pel Grup de Grallers i la Colla Geganterera d'Ulldecona, des de fa tres anys. Els membres de l'Orfeó hi van una tarda (es puja amb autocar), es vesteixen de l'època i ofereixen el concert.

Seguidament, per la festa patronal de St. Lluc (18 d'octubre), l'Orfeó Ulldeconenc, des de ja fa disset anys, organitza una trobada de corals a la mateixa vila. Immediatament després arriba el dia de Sta. Cecília, patrona dels músics, en el seu honor, els cantaires fan un concert i a la nit celebrem un sopar tots els anys. Per últim, el de Nadal, en el qual ofereixen unes quantes nades.

Actualment, l'entrada als concerts és totalment gratuïta, a diferència de fa uns anys, perquè hem de tenir en compte que avans anar a veure un concert suposava sortir de festa i, com a conseqüència, augmentava el nombre de persones que anaven a veure'ls. Mentre que avui dia, el que seria el públic té altres opcions a escollir, en cas que fessen pagar en un concert hauria d'agradar molt a una persona perquè pagués.

A banda dels concerts que he esmentat, que són els que són fixos en el programa de l'Orfeó de tots els anys, n'hi ha molts més que ofereixen en poblacions properes. Normalment es fan com intercanvi (primer l'Orfeó va actuar a un lloc i un altre dia ve ell o a l'inrevés) i si no és així és sol·licitat a mesura que passa l'any. D'aquesta manera la massa coral també ha actuat en llocs com Amposta, Traiguera, Vinaròs, Alcanar, Sta. Bàrbara i moltíssims més. Els desplaçaments es fan en cotxes dels cantaires. El més comú és que la coral que els demana l'assistència, ho faça també d'altres corals (no necessàriament), i un cop arribada l'hora del concert, cadascuna canta tres o quatre cançons i, com a acte de cloenda, es realitza el cant comú, en el qual s'uneixen tots i canten unes quantes peces, cadascuna dirigida per un dels directors.

Respecte a les sortides més llunyanes d'Ulldecona, es pot dir que han disminuït, si ho comparem amb les que es van fer durant l'etapa del senyor Vicent. A més a més, solen ser d'una durada més curta

(normalment un dia). Tot i això, encara se'n fan moltes. Normalment s'hi va amb autocar o amb cotxe.

Un dels fets anecdòtics que sovint provoca l'emoció i encongiment de cor dels cantaires és quan la coral canta *El cant de la senyera*, en el qual abans de la tornada final, la directora crida als cantaires la paraula "Ànima" tal com feia el seu iaio, és una manera especial de recordar-lo.

Una altra cosa que l'Orfeó Ulldeconenc ha variat amb el pas del temps són els uniformes. En l'etapa de Moreira (encara Orfeó Montsià) i meitat de la de Vicent ha estat tradicional que les dones portessin una mantilla blanca o anessen totes vestides de catalanes, mentre que els hòmens anaven amb una barretina. En un temps més proper, durant la direcció del mestre Vicent, van canviar la forma de vestir als concerts, de manera que les dones van passar a anar amb una faldilla negra i una camisa blanca; els hòmens portaven una camisa blanca i un conjunt de pantalons i americana negres. Actualment, l'únic que canvia és la camisa de les dones que és de color rosat (doc.36).

L'any 1997, l'Orfeó Ulldeconenc va celebrar el 50è aniversari (vegeu annex, doc.37) per al qual va preparar un gran nombre d'activitats especials que van arribar a reunir un programa amb més de 15 tasques diferents durant tot l'any, d'entre les quals podríem destacar l'organització de la Roda Coral, per a la qual es va permetre de venir tres corals, la Coral Santa Llúcia del Perelló, l'Orfeó reusenc de Reus i la Coral Al-leluia de Tarragona. Dintre el programa, va entrar-hi també el concert que van anar a oferir a Alcanyís.

L'Orfeó Ulldeconenc és una entitat bastant activa, sovint participa amb altres entitats de la vila, per exemple fa concerts conjunts amb la Banda Municipal de Música d'Ulldecona o també ha sortit a cantar per a l'entitat de la Penya Blanc-i-Blava, al concert del qual van oferir *l'Himne de*

l'Espanyol. També col·labora amb altres activitats que s'organitzen a la població, com és el cas de l'estand de forn de pa que organitza per Nadal fa uns quants anys al Parc Infantil. Per a la loteria de Nadal, també porta a terme la venda de numerets, repartits entre els cantaires que es responsabilitzen per fer-ho de forma totalment voluntària.

Actualment, l'Orfeó Ulldeconenc compta amb dues ramificacions: d'una banda, hi ha el grup d'havaneres anomenat Mediterrània (doc.38), que està compost per unes 14 persones, de les quals tots són cantaires de l'Orfeó. Tot i que, en general es mantenen unes persones fixes, hi ha variacions amb el pas del temps.

La idea de crear aquest grup, que és com una mena de continuació dels antics Pamperos, va sorgir farà uns vuit anys, la principal diferència dels quals era, que aquells interpretaven cançons mexicanes. L'embrió va ser Pasqual Ferré (Pasqualet), un dels components de l'Orfeó d'aquells anys, sempre portava cintes de casset d'havaneres la nit en què anaven a cantar caramelles, així que va anar augmentant la

seva passió per elles i després dels assajos o d'alguna festa organitzada per l'Orfeó, s'agrupaven i en cantaven per passar l'estona.

A partir d'aleshores, el grup es va anar refermant fins que l'any 1990 es va formar definitivament. Actualment ja han tingut l'oportunitat d'oferir concerts per seu compte per arreu de Catalunya, Baix Aragó i País Valencià on han actuat amb èxit. Fins i tot, han gravat un disc, on es poden escoltar cançons com ara *Salió de Jamaica*, *Quan jo tenia pocs anys*, *La vall del riu vermell* i *L'àvia*, entre d'altres.

L'altre grup és el d'A Capella Sixtina (doc.39), la seva formació va tenir un origen semblant a l'anterior. Hi havia un grup de sis joves que, després de les festes que fa l'Orfeó, sempre es quedava cantant, fins que un dia, amb motiu de la celebració del 50 aniversari de l'Orfeó, l'any 1997, la presidenta va dir que si algú tenia algun suggeriment per organitzar activitats diferents, que la proposés, sense preferències, llavors va ser quan van pensar de provar-ho. De manera que, una nit després d'un assaig, els van ensenyar als

cantaires el que havien preparat, els qual van quedar bocabadats. Van acabar debutant el mateix any. Els components van pensar de continuar i, avui dia, també tenen bastants actuacions fora la vila d'Ulldecona. Actualment, tot i haver variat el grup, ja que en va sortir una component i en van entrar dos de nous (ara en són set) també estan preparant la gravació d'un disc amb el seu repertori.

Tant el grup Mediterrània com A Capella Sixtina, ofereixen actuacions pel seu compte, tot i que hi ha algunes ocasions en les quals s'uneixen a actuacions de l'Orfeó (les havaneres també canten amb l'Orfeó el dia de les caramelles i A Capella Sixtina sovint actua després d'un concert de l'Orfeó).

7.1. Dolors Sanjuan Aubà

Va nèixer un 24 d'abril de 1965 a Ulldecona. Els estudis d'EGB i Batxillerat els va fer al poble i la infantesa i joventut es van moure entre el Col·legi Ramón i Cajal i l'IES Manuel Sales i Ferré.

Quan acabà el batxillerat, influenciada per les lliçons del professor Lluís Barberà, va iniciar estudis de Filologia Hispànica a la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona i va acabar la llicenciatura especialitzant-se en Literatura Espanyola a la Universitat Central de Barcelona.

Tot això, ho anava compaginant amb la carrera musical, que va començar a l'Orfeó Ulldeconenc de la mà del seu mestre fundador i director en Vicent Aubà Domènech que li va transmetre el gust per la música i sobretot pel cant coral. Als 5 anys ja estudiava música i cantava a l'Orfeó al mateix temps que desenvolupava el gust per l'escriptura i la lectura. Molt aviat inicià els estudis de piano a Ulldecona, que continuà juntament i al Conservatori Municipal de Música de Barcelona.

Durant els anys de joventut, Dolors anava escrivint en revistes locals (Ulldecona i Amposta), participava en programes de ràdio al costat de Josep Lluís Millan i va crear una revista a la Universitat adreçada als alumnes. També ha col·laborat en diver-

sos llibres de poesia publicats per un col·lectiu de poetes de les comarques tarragonines.

Als 17 anys, l'escullen com a directora de l'Orfeó Uldeconenc, tasca que encara du a terme. Ha fet cursos de direcció coral al Curs Internacional de Cervera (Lleida) amb directors com Pep Prats, Joan Cabero, Helmunt Lips, Montserrat Ríos, Pep Vila, Conxita Martínez... També ha dirigit durant tres anys l'Orfeó Tortosí.

Porta més de 10 anys dedicada a l'ensenyament i ha treballat com a professora de llengua i literatura als instituts de Santa Coloma de Gramenet, Calaf, Cardona, Amposta, Tarragona i Tortosa. Actualment és coordinadora pedagògica de l'IES de l'Ebre de Tortosa i compagina la faena amb la direcció de l'Orfeó Uldeconenc i la participació com a cantaire del grup vocal A Capella Sixtina de l'Orfeó Uldeconenc. Però, el més important és la seva vida familiar. Casada des de fa 10 anys amb Esteban Romero, té dos fills bessons, Ignasi i Esteban, que són el seu millor èxit.

8. CONCLUSIONS

Primerament, cal esmentar que tot i que les entrevistes no han estat completes (no les he realitzat a tots els cantaires), tenen un 80 % de fiabilitat, l'altre 20 % correspon a les persones a qui no he realitzat les preguntes, amb la qual cosa no vull dir que tinguen menys importància dintre el grup coral, sinó que, en general, no he apreciat gaire diversitat d'opinions en les respostes dels que sí que he entrevistat.

En primer lloc, aquestes entrevistes m'han ajudat a afirmar (tal i com havia previst que fos) la conclusió general a la qual volia arribar: que els temps han canviat molt i, com a conseqüència, la convivència dintre l'Orfeó també.

A continuació, donaré pas a les meves conclusions. Abans, però, he d'aclarir que quan em refereixo a l'etapa de Vicent,

deixo implícit dintre d'aquesta el període de Joan Moreira Ramos, ja que les inquietuds en les dos èpoques eren molt semblants (a més, no puc fer cap entrevista als cantaires de l'etapa Moreira, perquè no en viu ningú).

La meua primera hipòtesi, en la qual confirmava la diferència de motivacions segons la generació a la qual pertanyia cada persona, ha estat possible de verificar, ja que dels veterans, menys dos o tres, la resta ha coincidit què avui dia, la gran diversitat de distraccions de què disposa la joventut (mentre que abans només tenien l'Orfeó) es troba per sobre del cant coral en quasi totes les ocasions, de les quals es podria excloure les persones que hi van, perquè tenen molta afecció al cant. Els joves no han respost amb tanta seguretat aquesta pregunta. Una minoria pensa que les motivacions no han canviat. Dels que opinen el contrari, la seva resposta ha coincidit amb la dels veterans, atribuint també el canvi de motivacions paral·lel al canvi de la societat.

Amb la resposta de la pregunta núm. 2, es pot extraure que les principals causes d'integració per part dels veterans són, com ja s'ha dit en la resposta anterior, que no hi havia res més a escollir. També hi ha persones que hi van entrar a causa dels vincles familiars amb el director. En el cas dels joves, la majoria ha argumentat que la causa ha estat que els agrada molt el cant i la música en general.

En la qüestió núm. 4 no ha estat possible verificar la meua opinió. Mentre que jo, en un principi, havia cregut en la impossibilitat que una persona no hagués preferit mai quedar-se a casa abans d'anar a un assaig, he vist que m'equivocava. Dels veterans, molts diuen que mai han faltat a un assaig si no era per una causa justificada. D'altres, diuen que és ara quan comencen a tenir mandra, però que, de joves, no els havia passat mai (un altre fet que ajuda a veure, una vegada més, l'interès amb què anaven als assajos).

La pregunta núm. 5 que es tractava de deixar anar la imaginació als cantaires recordant algun fet anecdòtic, ha estat, com ja vaig remarcar al principi, molt divertida, ja que hi ha molts casos anecdòtics dintre l'Orfeó que són dignes d'escoltar.

La pregunta núm.6 ha resultat molt variada. Les persones han aprofitat per suggerir tot allò que els agradaria canviar de l'entitat per tal de millorar-la.

Les tres preguntes següents només han estat realitzades als veterans: en la número 7 es poden extraure dos conclusions principals, en l'opinió de les quals han coincidit quasi tots; en primer lloc, el canvi de director ha propiciat una millora en la forma de cantar de l'Orfeó, ja que com a conseqüència d'una certa preparació musical acadèmica de l'actual directora han fet servir una nova tècnica vocal. La manca de responsabilitat que han ofert els cantaires respecte dels de fa uns anys (com ara el tema de la puntualitat), ha estat la segona conclusió. La meua hipòtesi tenia una part de raó en quant al desinterès que ha sorgit a l'agrupació.

Respecte al tema del teatre, llevat un parell o tres de persones, la resta en formaven part i els agradava molt. Només una minoria ha pogut respondre la causa que s'acabés de representar i tots han dit el mateix: que es va anar deixant i no va haver cap persona que ho impulsés de nou.

Quant al nombre de concerts tampoc anava ben encaminada amb les meves teories en pensar que, pel tema monetari (era diferent llavors), les sortides eren més reduïdes, ja que gran part dels entrevistats han enfonsat aquesta hipòtesi. Segons ells, és veritat que el tema econòmic no era el mateix, però això no importava als cantaires, ja que subsistien amb poc. A més a més, quasi tots els viatges eren subvencionats. Fins i tot feien més sortides que actualment.

La pregunta núm. 7, que correspon als cantaires que ja no formen part de l'entitat,

ve condicionada per l'edat de cada persona. Així, per exemple, a una persona d'uns 19 anys li és més difícil d'assistir als assajos ja que normalment estudia fora. En el cas dels més petits, els resulta més complicat trobar un company amb qui anar. En el cas dels més grans, o és per feina o per què van a viure fora.

9. VALORACIÓ

Aquest, com la majoria dels treballs, ha tingut les seues dificultats en el moment de realitzar-lo, però com que és un tema que m'agrada molt i el meu interès ha anat creixent a mesura que he anat descobrint coses noves, els obstacles que se'm podien plantejar en un principi, finalment, no han estat tan difícils de superar.

D'altra banda, tenint en compte que un treball en el qual, la majoria de matèria és extreta de fonts orals, és a dir, mitjançant entrevistes als components de l'Orfeó presenta moltes dificultats, perquè això implica que la seva millora no depèn només de la persona que el fa, sinó que aquesta s'arrisca a deixar part de la seua tasca en mans de la responsabilitat, no tan sols d'una altra persona, sinó de tantes com li siguen possible.

I aquesta precisament ha estat una de les dificultats que se m'han presentat, ja que, per diferents causes, com pot ser el tema que hi ha persones que disposen de més temps lliure i n'hi ha que és al contrari, ha hagut algunes persones en les quals se m'ha fet més costós comunicar-m'hi. Malgrat tot, he de d'agrair la col·laboració dels components de l'entitat amb qui m'he comunicat, ja que sense la seua ajuda, no hauria estat possible el desenvolupament d'aquest treball.

Seguint amb el tema de les entrevistes, també ha estat una part gratificant, ja que és interessant sentir l'opinió de diferents persones i resulta també emocionant veure el cúmul de sentiments que els proporciona

el fet de viatjar enrere en el temps i recordar aquella època que, la majoria de vegades, prefereixen abans que l'actual. Però el millor de tot és pensar que ha estat un mateix la persona que ha estat capaç de provocar-los aquesta sèrie d'emocions.

Pel que fa a la recerca bibliogràfica, ha estat relativament fàcil si es compara amb la recerca oral, ja que es contenen més fonts escrites sobre la part que he realitzat d'aquesta manera.

De totes maneres, ja he dit al principi que tots els treballs tenen parts més difícils i d'altres més fàcils, aquestes han estat més o menys les meves. Tot i això, el treball en general m'ha agradat molt, perquè el tema que he tractat forma part dels orígens culturals de la meua població i el fet de dedicar-m'hi un cert temps a analitzar-los, m'ha donat l'oportunitat de conèixer-los millor i de provocar que em senta orgullosa de pertànyer a aquesta entitat tan plena de força, cosa que també m'ha servit de gran ajuda, m'ha fet estimar encara més la música i, com no, el poble en què he crescut, el meu poble, Ulldecona.

10. BIBLIOGRAFIA

RECERCA BIBLIOGRÀFICA

- *Història de la Cultura Catalana*. Edicions 62, 1995.

- *Gran Enciclopèdia Catalana*. 1977.

- *Diccionario Enciclopédico de la Música*. Ed. Rombo, 1996.

- *L'Orfeó Montsià, maravilla del arte*. Tortosa, 1928.

- Masip Querol, J. Lluís. "L'Orfeó Montsià (naixement, vida i mort)". *Rails*, núm. 2, Ulldecona, 1993.

- Gausachs Roig, Josep. "La maleta, vida musical d'un poble, 1900-1939". *Rails*, núm.9, Ulldecona, 1997.

- *Orfeó Ulldeconenc. Bodas de Oro del Orfeó Montsià*. Ulldecona, 1972.

- *Orfeó Ulldeconenc. 50 anys cantant*. Ulldecona, 1997.

- Grau Verge, Ferran. *Ulldecona*. Ulldecona, 1999.

AUDIOVISUALS

- Federació Catalana d'Entitats Corals. Vídeo de l'acte de commemoració del 150è aniversari del Cant Coral i de Cloenda de l'Any Clavé, Barcelona, 2000.

RECERCA ORAL

- Xelo Gauxachs
- Rosa Bort
- Lluïsa Poy
- Maricín Forcadell
- Pepito Campos
- Maria Callarisa
- Ramón Bel
- Maria Vizcarro
- Piedad Fusté
- Irene Villalba
- Eduard Calduch
- Jordi Calduch
- Fina Marín
- Marta Ortiz
- Manel Hervàs
- Manolita Bordes
- Yvonne Sarió
- Núria Fusté
- Gerard Fusté
- Laia Fusté
- Mre Teresa Vericat
- Miquel Fusté
- Lolita Aubà
- Ignasi Sanjuan
- Dolors Sanjuan
- Agustí Royo
- Raquel Serra
- Núria Sansano
- Angelita Sales

El meu sincer agraïment a tots ells.